У нумары: У мурах гета ● 500 разоў гасіў пажар ● Кавальскія жарты

Ніва

ОРГАН ГАЛОЎНАГА ПРАЎЛЕННЯ БЕЛАРУСКАГА ГРАМАДСКА КУЛЬТУРНАГА ТАВАРЫСТВА

№ 16 (373) | ГОД VIII | 21 КРАСАВІКА 1963 ГОДА | ЦАНА 60 ГР.

НАШЫ ІНТЭРВ'Ю

ЯК ДЗЯРЖАВЕ здаць гаспадарку?

Гэтае пытанне цікавіць шматлікіх сялян. Яно часта паяўляецца ў лістах ад чытачоў.

Каб адказаць на яго, мы звярнуліся за паясненнямі ў Сельгасаддзел Ваяводскай рады нарадовай. Адказвае інж. Уладзіслаў Качмарскі.

— Чэрвеньская пастанова Сейма прадбачвае дзве магчымасці: перадача гаспадаркі дзяржаве на ўласнасць і для загаспадаравання.

— У чым розніца паміж гэтымі дзвюма магчымасцямі?

— У першым выпадку дзяржава пераймае гаспадарку ад яе ўласніка на вечнасць і сама стае ўласнікам гэтай гаспадаркі, а ў другім выпадку — селянін адракаецца ад сваёй гаспадаркі толькі на 10 год. За той час дзяржаўныя ўстановы абавязаны гэтую гаспадарку давясці да поўнай эканамічнай спраўнасці.

— Скажам, што я маю, напрыклад, сямігектаравую гаспадарку і хачу аддаць яе дзяржаве на ўласнасць...

— А вам колькі год?

— 30.

— Дык пагаспадаруйце яшчэ 30. Паводле 13-га артыкула пастановы дзяржава гарантуе пенсію селяніну, які здаў сваю гаспадарку дзяржаве, калі ён пражыў ужо 65 год. Для жанчын мяжа ўзросту абніжаецца на 5 год.

— Значыць, гэтая пастанова стварае магчымасці здавання гаспадарак толькі для старых сялян?

— Не, не толькі. Калі вы з'яўляецеся ўласнікам гаспадаркі, але не працуеце на сваёй гаспадарцы, тады мяжа ўзросту вас не абавязвае. Дзяржава можа пераняць ад вас гаспадарку, але пенсія вам не прыслугоўвае, бо гаспадарка не з'яўляецца асновай вашага ўтрымання. Толькі час працы на гаспадарцы (пачынаючы ад 16-га года жыцця) залічваецца да вашага часу працы ва ўстанове, у якой вы зараз пастаянна працуеце, і бярэцца пад увагу пры ўстанаўленні права на пенсію для рабочых і служачых згодна з агульнаабавязваючымі законамі.

— Гаворым: дзяржава пераймае гаспадарку. Акрэсленне не вельмі дакладнае. Які дзяржаўны орган упаўнамочаны для афармлення ўсіх спраў, звязаных з перадаваннем гаспадарак дзяржаве?

— Аддзел сельскай гаспадаркі і лясніцтва кожнай павятовай рады нарадовай.

(Працяг на стар. 4)

ПАЧАТАК І ПРАЦЯГ

КРАМЛЁЎСКІ ЛЕТУЦЕННІК

Гутарка У. ЛЕНІНА з выдатным англійскім пісьменнікам - фантастам Г. УЭЛСАМ (Г. Уэлс — «Расія ў імгле» — VI раздзел — «Крамлёўскі летуценнік»). 1920 год.

Нашу гутарку пачалі мы ад абмеркавання будучыні, якая пры камуністычным ладзе чакае вялікія гарады. Я хацеў даведацца, як далёка, на думку Леніна, пасунецца працэс адмірання гарадоў у Расіі. Знішчаны Петраград насунуў мне думку, якая раней не прыходзіла мне ў галаву, што знешні выгляд і планаванне сучаснага горада залежыць ад гандлю і рынкаў, што пры адмене гандлю, пасрэдна ці беспасрэдна, дзевяць дзесятых гарадскіх будынкаў траціць усялякі сэнс існавання і сваю карыснасць.

— Гарады будуць значна меншымі, — згадзіўся Ленін. — Яны, пэўна, будуць мець зусім іншы характар, чым цяпер.

...У мяне склалася ўражанне, што ён быў задаволены, маючы магчымасць гаварыць з кімсьці, хто разумее непазбежныя паслядоўнасці калектывізацыі, якіх поўнасцю не патрапілі ўсведаміць сабе нават прыхільнікі. «Расія, — сказаў ён мне, — павінна грунтоўна перабудавацца, трэба зрабіць з яе нешта зусім новае...»

— А прамысловасць? — спытаў я. — Трэба будзе таксама грунтоўна перабудаваць.

Тады Ленін спытаўся, ці маю ўяўленне аб тым, што робіцца ў Расіі, і ці чуў, што гаворыцца аб электрыфікацыі Расіі.

І вось Ленін, які, як кожны сапраўдны марксіст, ахвотна кпіць з усялякіх «утапістаў», урэшце сам стаўся ахвярай утопіі, а менавіта ўтопіі электрыфікацыі. Робіць усё, што ў яго сілах, каб пабудаваць у Расіі вялікія электрастанцыі, якія будуць абяспечваць цэлыя губерніі энергіяй, патрэбнай да асвятлення, транспарту і прамысловых мэт. Ленін заявіў мне, што ў даследчых мэтах электрыфікаваны ўжо два раёны. Ці ж можна сабе ўявіць больш дзёрскі план, які мае быць ажыццёўлены ў гэтай велізарнай, раўніннай, пакрытай лясамі краіне, населенай сялянамі, якія не ўмеюць ні чытаць, ні пісаць, пазбаўленай крыніц вадзяной энергіі, не маючай людзей з тэхнічнай адукацыяй, у якой гандаль і прамысловасць амаль замерлі? Так, падобныя планы электрыфікацыі знаходзяцца ў працэсе рэалізацыі ў Галандыі. У Англіі над імі ідуць

(Працяг на стар. 3)

Ленін гутарыць з Уэлсам.

УЗНАГАРОДА І КАРА Ў ШКОЛЬНЫМ І СЯМЕЙНЫМ ВЫХАВАННІ. 2)

ВЫРОШЧВАЦЬ ПРЫГОЖЫ САД

АЛЯКСАНДР ХАРКЕВІ

Ці кара патрэбная?

Безумоўна, так, яна з'яўляецца важным сродкам маральнага выхавання.

Такую ж ролю спаўняюць і іншыя сродкі, а кара з'яўляецца адным з іх.

Ці існуе такі спосаб, такія метады выхавання, якія абышліся б без кар?

Гэта залежыць ад таго, як будзем разумець кару і што будзем называць карай. Калі карай назавем кожную замераную і свядомую рэакцыю на неўласцівыя паводзіны, то станецца ясным і зразумелым, што выхаваць без кары немагчыма.

У такім разуменні карай будзе сумны позірк, халаднейшы зварот да дзіцяці, кожная заўвага, кожная заметка.

Калі паняцце слова «кара» завузім, калі кару будзем разумець у больш «канкрэтным» значэнні, г.зн.: біццё, стаўлянне ў кут, на калені, забарона прыемнасцей, забавы і г.д., то зноў тут можам сказаць сабе, што без гэтага віда кар у выхаваўчай працы можна абыйсціся, калі дзіця з першых яго дзён умела выхоўваем.

Бацькам нельга дапускаць да таго, каб дзіця набрала перакanання, што яму ўсё можна, што яго ўчынкі ніхто не ацэньвае, што на яго ніхто не звяртае ўвагі. Калі дзіцяці дазволіць раз і другі на бяскарныя ўчынкі, яно прывыкае да гэтага, вырастае хуліганам.

На жаль, ёсць у нас такія бацькі, якія стараюцца напружыць усе сілы, каб бараніць яўна вінаватага свайго сына ці дачку.

Кара тады мае рацыю быту і так яе трэба стасаваць, каб у дзіцячай свядомасці знайшоўся водгук і зразуменне, што ўчынак быў дрэнны, што асяроддзе з такімі ўчынкамі не згаджаецца, і кара павінна прабудзіць у выхаванку ахвоту папраўы, пастанаўленне аб тым, што больш такога не будзе. Калі кара гэтай ролі не споўніць, значыць, яна была непатрэбнай або няўмела прымененай.

(Працяг на стар. 4)

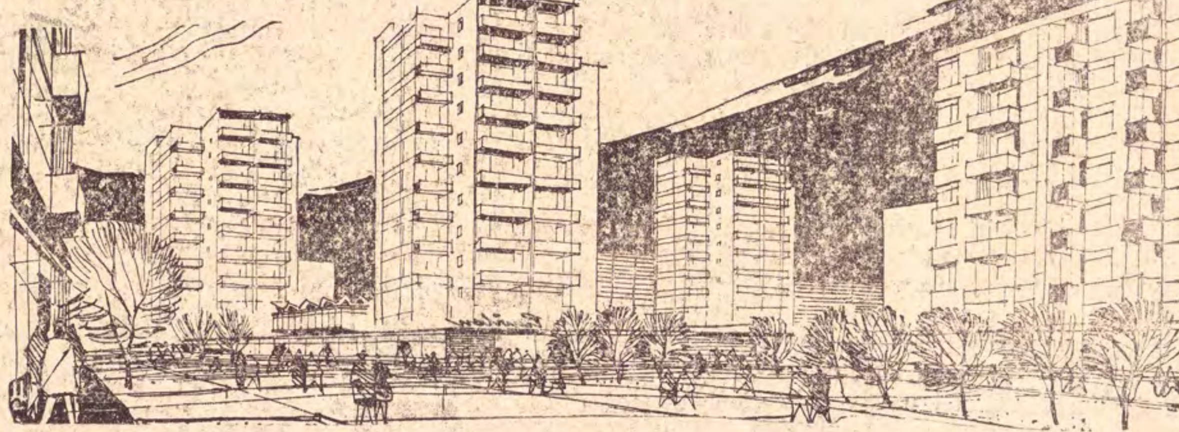
П Р А Д В Е С Н Е   Б Е Л А С Т О К А

Дзякуючы супольным намаганням рэдакцыі «Газеты Беластоцкай» і Беластоцкага аддзела Аб'яднання польскіх архітэктараў, у рамках Года Беластоцкай зямлі 2 красавіка ў памяшканні Клуба міжнароднага друку і кніжкі была адкрыта выстаўка прац Генрыка Вількa.

Малады 27-гадовы Генрык Вільк трапна падглядае своеасаблівы, калі можна так акрэсліць, гарадскі краявід Беластока. Гэта датычыць той часткі выстаўкі, якая адлюстроўвае старыя закуткі горада з яго тыповымі пабудовамі і вузкімі вулічкамі. Аднак большасць графічных прац беластоцкага мастака прысвечана аўтарскай візіі новага горада з яго прасторнымі вуліцамі, высокімі, лёгкімі сучаснай архітэктурнай стройнасцю жыллёвымі дамамі ці будынкамі грамадскага карыстання.

(Працяг на стар. 4)

Рысунак Г. Вілька, прадстаўляючы ансамбль шматпавярховых будынкаў па-суседску з Сенным рынкам.

ГОЛАС ПАПЫ Ў АБАРОНЕ МІРУ

У Ватыкане апублікавана новая энцыкліка папы Іаана XXIII. Пачынаецца яна ад слоў «Pacem in terris...» (За мір на зямлі...). Гэта ўжо восьмая энцыкліка Іаана XXIII, якая сведчыць аб яго вялікай актыўнасці.

Калі б энцыкліка з'яўлялася толькі царкоўным дакументам, мы не ўдзялялі б ёй увагі на нашых старонках. Тут аднак справа выглядае інакш. Як вынікае з першых слоў, энцыкліка датычыць найбольш важных сучасных палітычных праблем. Зрэшты, не першы раз Іаан XXIII іх закранае. Памятаем яго разумны голас у час кубінскага крызісу, памятаем выказванні аб польскіх заходніх граніцах у час Ватыканскага сабора ці, урэшце, прагрэсіўны характар папярэдняй энцыклікі «Mater et magistra» («Маці і настаўніца»), у якой гаварылася аб патрэбе суіснавання розных светапоглядаў і заклікалася да памяркоўнасці.

Папа рымскі ў сваім кароткім выступленні з выпадку падпісання новай энцыклікі адзначыў, што ён звяртаецца тут не толькі да католікаў, але таксама да ўсіх людзей добрай волі, каб яны захацелі ўнесці асабісты ўклад у справу міру на зямлі. «Усеагульны мір, — сказаў папа, — гэта дабро, якое датычыць усіх без ніякай розніцы...»

Энцыкліка развівае гэтую думку значна шырэй. Гаворыць, напрыклад, аб неабходнасці разбраення. Іаан XXIII з глыбокім сумам сцвярджае, што велізарныя запасы зброі — гэта вялікае марнатраўства духоўнай і матэрыяльнай энергіі. І таму папа звяртаецца з заклікам да ўсіх людзей добрай волі, каб ваенны псіхоз уступіў месца духу ўзаемнага даверу, таму што толькі такім чынам можна запэўніць сапраўдны мір паміж людзьмі. Папа справядліва асцерагае, што «працягванне ядзерных выпрабаванняў можа мець катастрафічныя вынікі для жыцця на зямлі. Непаразуменні паміж народамі трэба вырашаць не збройным шляхам, а ў перагаворах».

Варта яшчэ прыгадаць некалькі ўрыўкаў з папскай энцыклікі: «Пачуццё справядлівасці, разважнасці і чалавечнасці, — адзначае папа, — патрабуе спынення гонкі ўзбраення. Лічым сваім абавязкам асцерагчы перш за ўсё тых людзей, якія нясуць на сваіх плячах цяжар адказнасці, каб яны пакладалі ўсе намаганні на карысць захавання міру. Арганізацыя Аб'яднаных Нацый павінна ў штораз большай ступені ўмець спаўняць свае вялікія задачы.» Іаан XXIII спадзяецца, што надыйдзе дзень, калі ААН загарантуе кожнаму чалавеку правы, вынікаючыя непасрэдна з чалавечай годнасці.

Энцыкліка «За мір на зямлі» з'явілася ў адпаведным моманце. Вось зараз некаторыя хрысціянскія краіны разгортваюць штораз больш шалёную гонку ўзбраення. Калі Ватыкан патрапіць зараз аказаць свой маральны ўплыў на заходнюю палітыку, дык мэта гэтай энцыклікі — умацаванне міру — будзе дасягнута. Людзі, якія стаяць далёка ад касцельнай дактрыны, з задавальненнем сцвярджаюць, што палітычныя думкі, заключаныя ў апошняй энцыкліцы Іаана XXIII, ідуць насустрач іх жыццёвым інтарэсам і намаганням. Таму мы і прысвяцілі наш каментарый папскай энцыкліцы «За мір на зямлі.»

УЛ. ЛАЗІНСКІ

У МУРАХ ГЕТА

УЛ. СТАНКЕВІЧ

Мінула дваццаць год ад часу бяспрыкладнай у гісторыі бітвы ў мурах варшаўскага гета. 19 красавіка 1943 года ў варшаўскім геце ўзнікла ўзброенае паўстанне. Успыхнула яно ў вельмі трагічных умовах і таму вымагала асабліва вялікай ахвярнасці і геройства яго ўдзельнікаў.

Ад дня стварэння гета ў Варшаве да красавіка 1943 года загінула ад голаду, у выніку эпідэмій, фізічнага вычарпання і расстрэлаў звыш 100.000 яўрэяў, апрача гэтага звыш 300.000 яўрэяў было вывезена на знішчэнне ў Трэблінку. На пачатку 1943 года варшаўскае гета ўжо не займала цэласнай тэрыторыі. Гітлераўцы падзялілі гета на чатыры строга замкнутыя часткі. Напярэдадні паўстання ў гэтых чатырох частках знаходзілася каля 70.000 яўрэяў. Гэта былі ўжо рэшткі вынішчанага народу.

Нягледзячы на трагічнае становішча яўрэйскага насельніцтва, паўстанне ў варшаўскім геце не было выразам роспачы, а вынікам доўгага арганізацыйнага працэсу і пошукаў шляхоў далучыцца да агульнага руху супраціўлення ў Польшчы. Доказам гэтага было ўтварэнне ў сакавіку 1942 года ў варшаўскім геце антыфашысцкага блоку. Большасць падпольнага друку, і асабліва орган антыфашысцкага блоку «Дэр Руф» (Кліч) заклікалі яўрэйскае насельніцтва да супраціўлення. Антыфашысцкі блок меў канкрэтную праграму барацьбы за нацыянальнае і грамадскае вызваленне, заклікаў яўрэйскае насельніцтва ўключыцца ў агульнанароднае змаганне супроць гітлераўцаў. Блок быў створаны на тэрыторыі гета Польскай Рабочай Партыяй і сіяністычнай левай фракцыяй.

У палавіне 1942 года ўзнікла думка аб стварэнні баявой арганізацыі. Ва ўмовах сур'ёзнага палітычнага распаду яўрэйскага асяроддзя гэта была цяжкая справа. Толькі ў кастрычніку былі аб'яднаны ўсе сілы, а ноччу на 2 снежня 1942 года быў прыняты статут Яўрэйскай Баявой Арганізацыі, якая ставіла перад сабой наступныя мэты: а) Арганізаваць абарону гета ў выпадку далейшага высялення, б) Абарона яўрэйскага насельніцтва перад наймітамі і прыслужнікамі акупантаў.

На чале арганізацыі стаў 24-гадовы Мордхай Анелевіч — камендант і члены штаба — Герш Берлінскі, Іцхак Цукерман, Марэк Эдэльман і Міхал Ройзенфельд.

Арганізацыя не абмяжоўвалася дзейнасцю толькі на тэрыторыі варшаўскага гета. Яна навязала і ўтрымлівала кантакты з іншымі гетамі ў Польшчы і лагерамі, утрымлівала сувязі з польскім падполлем, а ад сакавіка 1943 года была ў цесным кантакце з Гвардыяй Людовай і Арміяй Краёвай, ад якіх атрымлівала зброю.

18 студзеня 1943 года Яўрэйская Баявая Арганізацыя прайшла першы баявы экзамен. Моцныя аддзелы СС і паліцыі ўступілі ў гета з мэтай вываза яўрэяў у лагеры смерці. Гітлераўцы не чакалі такога супраціўлення ад насельніцтва. У выніку змаглі яны вывезці з гета толькі невялікую колькасць яўрэяў.

Канспірацыйны друк ППР, ГЛ, РППС, дэмакратычны друк, а таксама «Бюлетын інфармацыйны» — орган АК пісалі аб вялікім значэнні першага баявога парыву гета.

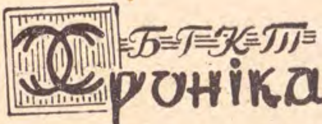
13 сакавіка Яўрэйская Баявая Арганізацыя другі раз выступіла супраць немцаў, калі тыя ўзяліся грабіць на вуліцах цэнтральнага гета. Гэтае выступленне яшчэ больш павысіла аўтарытэт арганізацыі ў вачах насельніцтва гета і польскага падполля. А немцы сур'ёзна занепакоіліся.

Побач з гэтай арганізацыяй пачалі ўзнікаць на тэрыторыі гета шэраг іншых, меншых груп. Найбольшай сярод апошніх быў Яўрэйскі Саюз Вайсковых. У канцы 1939 года група яўрэяў, былых афіцэраў і падафіцэраў вераснёўскай кампаніі, аб'ядналася ў падпольную арганізацыю «Світ» і навязала кантакт з польскай падпольнай вайсковай арганізацыяй, якой кіраваў палкоўнік Петрыкоўскі («Тарнава»). У 1942 годзе «Світ» перааргапізаваўся ў Яўрэйскі Саюз Барацьбы, затым змяняючы назву на Яўрэйскі Саюз Вайсковых, які прымаў вялікі ўдзел у паўстанні.

Рыхтуючы ліквідацыю ўсіх гетаў на тэрыторыі так званай Губерніі, Гімлер вырашыў у першую чаргу пакончыць з рэшткамі варшаўскага гета. Тэрмін быў вызначаны на 19 красавіка 1943 года. Немцы меркавалі, што ўсё будзе скончана за 3 дні, і што ў дзень нараджэння Гітлера (20 красавіка) змогуць афяраваць яму дар у выглядзе «свабоднай ад яўрэяў» Варшавы.

У акцыю ліквідацыі гета была прыцягнута вялікая колькасць эсэсаўцаў, паліцыі і жандармерыі. Немцы былі ўзброены навейшай зброяй, аўтаматамі і неабмежаванай колькасцю амуніцыі. Іх суправаджалі танкі і бронемашыны, дапамагаў агонь артылерыі і самалёты. Яны

(Працяг на стар. 7)

■ Справаздача - выбарчы сход у Орлі апрацаваў план працы да канца бягучага года, прыняў 14 новых членаў, выбраў дэлегатаў на павятовую канферэнцыю аддзела, а таксама выбраў новае праўленне гуртка, якое ўзначаліла Тамара Мараўская. Члены гуртка ў час дыскусіі асабліва звярталі ўвагу на падпіску «Нівы» і арганізаванне драмгуртка.

■ У Парцаве справаздача - выбарчы сход звярнуў увагу на тэрміновае аплачванне членскіх складчын і на шырэйшае карыстанне дакладамі лектарскай групы Галоўнага Праўлення БГКТ. На чале новага праўлення гуртка стаіць Аляксей Брэчка.

■ У плане працы гуртка БГКТ у Галадах ёсць і такія пункты, як спатканне з супрацоўнікам «Нівы» Мацеем Канапацкім і запрашэнне ў сваю вёску эстраду «Лявоніха». Старшынёй гуртка выбраны зноў Аркадзь Багінскі.

■ У Малінніках арганізаваўся нядаўна гурток БГКТ, у які прынята 17 асоб. Старшынёй гуртко-ўцы выбралі Мікалая Базылюка. Сход выбраў дэлегатаў на павятовую канферэнцыю аддзела БГКТ у Бельску, а таксама апрацаваў план працы да канца 1963 года.

■ Тапчыкалаўскія члены БГКТ на справаздача - выбарчым сходзе гуртка пастанавілі арганізаваць у сваёй вёсцы драмгурток і пашырыць падпіску на «Ніву». Новае праўленне ўзначаліў Уладзімір Сват.

■ У Мокрым справаздачу з дзейнасці гуртка склаў яго старшыня Аляксей Нікіцюк. Члены БГКТ пастанавілі арганізаваць драмгурток, экскурсію ў Кентшын і спатканне з паэтамі Віктарам Шведам і Алесем Барскім.

■ Гурток БГКТ у Гацьках выбраў новае кіраўніцтва на чале з Міхасём Васілюком і дэлегатаў на павятовую канферэнцыю аддзела БГКТ.

■ На справаздача - выбарчым сходзе ў Трашчотках галоўная ўвага была звернута на пабудову святліцы грамадскім чынам. У члены БГКТ было прынята 5 чалавек. Старшынёй гуртка аднагалосна выбралі Аляксандра Леўчука.

Спорт

Вялікодныя святы для энтузіястаў спорту былі вельмі нуднымі. Спартыўных дзеячоў (таксама і спартсменаў) нельга было адцягнуць ад багата заста ўленых сталоў. Напэўна падалі тут розныя рэкорды, напрыклад, у спажыцці алкагольных напіткаў, але, на жаль, яны не будуць зацверджаны і не прынясуць нам славы. Стадыёны былі пустымі. Таму да ўзроўню незвычайнай падзеі выраслі паўфінальныя сустрэчы на футбольны кубак краіны. Тым больш, што Рух гладка (3:0) абыйграў Гурніка і 1 мая сустрэнецца ў фінале з Заглэмбем, якое ледзь справілася (2:1) з лідэрам II лігі Шамберкамі. Каму дастанецца кубак? Нашым фаварытам, зразумела, з'яўляецца Рух.

У савецкім спорце ўсё большую ўвагу прыцягвае футбольны чэмпіянат, які пачынае набіраць тэмпы. Як вядома, сёлета 5 апошніх каманд выбывае з I лігі (выступае 20 каманд). I гульня набрала колераў са старту. Пасля трох тураў аднаасобным лідэрам з'яўляецца тбіліскае Дынама. Яно пакуль не страціла ніводнага ачка і не прапусціла ў свае вароты ніводнага мяча. Мінскія дынамаўцы пасля нічыёй з кішынёўскай Малдовай набралі 3 ачкі і займаюць добрае 10 месца. Наўрад, ці ўдасца яго доўга ўтрымаць. Ужо чарговым сапернікам беларусаў будзе мінулагодні чэмпіён краіны маскоўскі Спартак.

Аут

Наступіў вечар. Святло ў доміку Шталекера было пагашана, акно адчынена. Фраў Берта стаяла ля акна, трымаючы за аброжак сабаку, якую незадоўга да гэтага перавялі з кануры ў хату.

На сцяне зашыпеў старасвецкі гадзіннік, пачулася дзесяць удараў.

— Пара, — прашаптала фраў Берта.

Прайшло яшчэ некалькі мінут. Потым за акном, недзе воддаль, пачуліся кароткія аўтамабільныя гудкі, данёсся рокат матора. Аўчарка глуха забурчэла.

— Ціха, Дзік. — Жанчына пагладзіла яе. — Ціха, нельга шумець!..

Сігналы пачулі і мужчыны.

— Хутчэй, Краузе, — прашаптаў Шталекер. — Хутчэй, яму нельга спыняцца!

106

Шталекер і Аскер адчынілі дзверы, пайшлі да брамкі. Аскер паглядзеў у бок, адкуль даносіўся шум матора, і ўбачыў грузавік.

Калі машына параўнялася з домам, шафёр адчыніў дзверцы. Шталекер і Аскер выбеглі на тратуар і на ходзе ўскочылі ў кабіну. Дзверцы захлопнуліся. Машына павялічыла хуткасць.

Недзе ў цэнтральнай частцы горада перад аўтамабілем замаячыў патруль. Шафёр грузавіка, малады хлапец з цёмнай павязкай на левым воку, сказаў:

— Калі затрымаюць, усе мы — рабочыя з «Ганса Бемера». Вязем пясок. Прапускі на ўсіх у парадку.

Машына не спяшаючы прайшла побач паста. Два салдаты і паліцэйскі абыякавым позіркам праводзілі цяжка асеўшую пад грузам пяску васьмітонку.

Праз паўгадзіны грузавік апынуўся на супрацьлеглай акраіне Остбурга. Домікі, абваколеныя маленькімі садзікамі, стаялі тут даволі далёка адзін ад аднаго. Спераду маячыў велізарны чыгуначны мост.

— Пад'язджаем, — сказаў Шталекер, узяўшыся за ручку дзверцаў. — Вось той дом, сярод дрэў. Бачыце, Краўзе?

— Так, — кіўнуў Аскер.

Грузавік зменшыў хуткасць. Дзверцы адчыніліся. Шталекер і Аскер выскачылі з кабіны. Аўтамабіль даў газ і паехаў.

107

— Нават не падзякавалі яму, — прамармытаў Аскер.

— Бог дасць, яшчэ сустрэнецеся!

Шталекер наблізіўся да закрытага акна, пастукаў у аканіцу — двойчы і, крыху пачакаўшы, трэці раз. З-за аканіцы пачуўся ў адказ удар.

— Пайшлі, — сказаў Шталекер. Яны прайшлі ля парадных дзвярэй, на якіх вісеў цяжкі замок, абыйшлі дом. У задняй сцяне Аскер убачыў другія дзверы, меншыя. Шталекер пхнуў іх, прапусціў Аскера, павярнуў ключ у замку. Шчоўкнуў выключальнік. Запалілася святло. З пакою выйшаў мужчына, з якім Шталекер сустрэўся некалькі гадзін раней.

Секунда, і, ускрыкнуўшы, ён кінуўся да Аскера. Шталекер быў ашаломлены.

Оскар Шуберт! Керымаў вокамгненна ўспомніў лета мінулага года, лес на поўначы Сілезіі. Ён за рулём «Шцеера», побач — звязаны начальнік агентурнай школы... Аскер закінуты сюды, каб устанавіць, дзе школа, і ліквідаваць групу фашысцкіх агентаў, падрыхтаваных да дзеянняў у тылах савецкіх войск. Адчайныя намаганні прасачыцца ў школу не далі вынікаў. Засталося адно: захапіць начальніка школы. І вось Аскер вязе яго ў лес, дзе, як ён ведае, скрываецца група ўцекачоў з канцэнтрацыйнага лагера. Аскер павінен папярэдзіць уцекачоў, што сховішча іх выяўлена і ў абверы рыхтуецца аперацыя... Там, у лесе, ён упершыню сустрэўся з Шубертам. Пасля допыту начальніка школы, у Аскера аказаліся вельмі важныя дадзе-

108

З ПІСЕМ ЗЕМЛЯКОЎ

КАВАЛЬСКІЯ ЖАРТЫ

Скажы ты, мілая мая, як моцна цяпер пільнаваць трэба ўсяго і глядзець кажнюткаму чалавеку на рукі нат' няхай сабе ён і добрым знаёмым будзе. Нездарма пагаварваюць людзі, што сцеражонага і Бог сцеражэ! Павёз наш Ваня ў тую пятніцу да млына муку малоць, бо свята не за гарамі, а пытляванкі ў нас зусім не засталося. Папрасіў Грышку таго чарнявага, што на Калядах бываў у вашай гасціне, каб фурманкаю сваёю падсобіў, за што пасля меліся адудзячыцца яму ды дагаварыцца ў згодзе да-й па справядлівасці. Бо ж на каня свайго яшчэ не разжыліся, а на гаспадарцы такой слабой ляпей ужо свінча якое-лень падгадаваць, чымсьці каню скарміць за зіму збожжа ўсенькае і на хлеб пазычаць па суседзях, пакуль урараджаю новага прычакаешся. І вось, намалолі мукі Ваня з Грышаю, узвалілі на фуру мяшкі цёпленькія, самі спераду расселіся і надумаліся адразу накіравацца дамоў, каб поўнач не захапіла ў дарозе. Але, бы на бяду, згледзелі, што якраз крама адчынена і мужчынскім звычаем пайшлі піва хляптаць, увязаўшы лейцы на плоце. Як доўга пілі яны піва тое, хто іх ведае? Даволі таго, што, калі выйшлі ўрэшце з крамы, мяшкоў з мукою на фурманцы не было, прапалі бясследу. Мужчыны ажно вачыма заморгалі. Здагадкі розныя закруціліся па галаве, ірвануліся наўздагон зладзеяў халерных, бо няйначай іхні гэта след свежы наперадзе ўсё відавочны быў. Здаецца, на трэцяй вярсце бачаць, што едзе хтосьці перад імі ды неяк зусім не спяшае і нават не аглянецца. Наганяюць яны гэтага чалавека, і пытаюць яго Ваня з Грышаю, ці не праязджалі сюдыма людзі другія? А ён крычыць ім у адказ, што мо' якіх пяць мінут таму, як праняслося краем два якіхсьці незнаёмых і, быццам чэрці, шпарылі каня безустанку, і паперлі, аж ветрам ад іх пацягнула. Пэўна, кажа, няшчасце дзесьці здарылася?!

Вядома, няма калі тут тлумачыць падарожнаму пра няшчасце дурное, Грыша шпарчэй замахнуўся пугаю на худобіну запененую і, у злосці зацісн уўшы зубы, усё спадзяваліся за кожным паваротам напароцца на жулікаў тых, бо хіба недалёка ад'ехаць паспелі, зладзеі паршывыя! Але праехалі Ваня з Грышкаю ўсю дарогу і ў вёску ўехалі, аднак жа нідзе нікога не напаткалі.

Толькі адно было пэўнае, што муку нашу ўкраў хтосьці з суседзяў блізкіх, бо з вёскі ўжо сляды тыя нікуды не выходзілі. Вось! І таму спатрэбілася чым хутчэй даведацца: — або да млынара назад павярнуць з роспытамі, хто яшчэ муку малоў у дзень гэты, або пры памяці свежай абабегчы людзей, ці не заўважылі фурманкі, каб хутка гналася ў вуліцу вясковую найбольш паўгадзіны таму назад. Сюды-туды павярнуліся, і ведаеш, падазроным нам стаў каваль стары з Андрэевым Колькам, якія нібы вось тут-як-тут аднекуль прыехалі, і ў склеп штосьці валачылі паціху. Ванька кажа тады кавалю, каб муку аддаў па добрай волі, але той дзе там!... Як не кінецца з кулакамі ды як не пачне лаяцца брыдка, дык адразу сталася ясным, што напэўна яны ў гэтым вінаваты!

Ваня зараз жа крыкнуў да Грышкі, каб нікуды не адыходзіў ад хаты кавалёвай, а сам кінуўся званіць з пошты на міліцыю, значыць, каб з рэвізіяй прыслалі кагосьці. Пачуўшы такое, каваль з месца абмяк ды гаворыць, ікаючы ад перапалоху вялікага, што не трэ' міліцыі цягнуць... Ён гэта ўкраў муку, сам прызнаецца, аддасць яе цалюткую, бо нікуды не высыпаў мяшкоў тых, адно саломаю прыкрыў іх для непазнакі.

А назаўтра, знаеш, прыбягае да нас каваль ды Колька з жонкамі сваімі і водкаю ды просяць - моляць на ўсякія лады, каб, крый Божа, не ўздумаў Ваня ў міліцыю даносіць на іх, і губіць іхнія сем'і, бо ўсё гэта праз дурноту сталася, мукі ўласнай удоваль маюць, навошта ім чужую красці?! Але, бачыце, стукнула ў галавубулавешку глупства ліхое, немач паскудная на розум навалілася і ўдвух яны задумалі нібы толькі пажартаваць з Вані і для смеху ўкралі яго муку, калі той павалокся на піва з Грышкам...

Дзіўныя жарты... Чаго добрага, без хлеба засталіся б.

АДОЛЬ КАСТРЫЦА

КРАМЛЁЎСКІ ЛЕТУЦЕННІК

(Працяг са стар. 1)

толькі спрэчкі і можна без цяжкасці ўявіць сабе, што ў гэтых густа населеных краінах, з высока развітай прамысловасцю, электрыфікацыя можа даць выдатныя вынікі... Але думаць аб ажыццяўленні такіх праектаў у Расіі? Сапраўды, патрабуе гэта не абы-якога намагання разгуляўшайся фантазіі. Калі гутарка аба мне, ніяк не магу ўявіць сабе той Расіі будучыні. Але гэты незвычайны, невялікага росту чалавек у Крамлі мае вялікі дар уяўлення. Ён ужо бачыць, як замест сёнчяшніх выкарыстаных паяздоў пачнуць хадзіць новыя, электрычныя, бачыць, як стужкі новапабудаваных дарог перасякуць цэлую краіну, як на развалінах мінулага цвіце шчаслівая прамысловая камуністычная дзяржава.

На працягу нашай гутаркі Леніну амаль удалося ўпаіць у мяне перакананне аб рэальнасці яго візіі.

— І возьмецеся вы, — спытаў я, — рэалізаваць свае планы з рускім селянінам, які моцна трымаецца падараванай зямлі?

— Перабудова ахопіць не толькі гарады, вёска таксама зменіцца да непазнання.

...Я спрачаўся з ім, намагаўся яму даказаць, што бальшавікі павінны будуць перабудаваць не толькі матэрыяльную структуру грамадства, але і спосаб думак цэлага народа. Згодна з традыцыяй і звычаямі рускія з'яўляюцца індывідуалістамі і любяць займацца гандлем. Хочучы пабудаваць новы свет, трэба спачатку карэнным чынам змяніць іх псіхалогію. У адказ Ленін спытаў мяне, ці паспеў я ўжо пазнаёміцца з тым, што зроблена дагэтуль у галіне асветы. Пахвальна адазваўся я аб пэўных рэчах, якія бачыў. Ленін усміхаўся задаволены. Ён сам бязмежна верыць у пачатую ім справу.

— Дык гэта ж толькі планы, першыя крокі, — сказаў я.

— Згаджаюся, але прыедзьце за дзесяць год і паглядзіце, што змаглі мы зрабіць у Расіі праз гэты час, — адказаў Ленін.

* * *

НА СЛЯДАХ ЛЕТУЦЕННЯЎ

Гутарка М. С. ХРУШЧОВА па тэлефоне з начальнікам будаўніцтва Краснаярскай электрастанцыі А. Е. БОЧКІНЫМ. 25 сакавіка, 1963 года.

М. С. Хрушчоў: — Таварыш Бочкін, добры дзень, гаворыць Хрушчоў.

А. Е. Бочкін: — Добры дзень, Мікіта Сяргеевіч. Слухаю Вас.

М. С. Хрушчоў: — Як у вас ідуць справы?

А. Е. Бочкін: — Паспяхова, Мікіта Сяргеевіч. Праз дзве гадзіны перакрыем Енісей.

М. С. Хрушчоў: — Віншую вас і ўсіх будаўнікоў Краснаярскай ГЭС, якія здзяйсняюць вялікія справы — пакараюць Енісей, каб прымусіць яго працаваць на камунізм.

ДЗІЎНАГОРСК, 25 сакавіка, 1963 г. (ТАСС). Сёння ў 17 гадзін 30 мінут па мясцоваму часу будаўнікі самай вялікай у свеце Краснаярскай ГЭС завяршылі перакрыццё Енісея.

Смелая задача праекціроўшчыкаў і будаўнікоў, якія распрацавалі эканамічна эфектыўную схему перакрыцця магутнай ракі ў зімовых умовах пры мінімальных выдатках вады, цалкам апраўдалася.

Вырашэнне такой гідратэхнічнай задачы ажыццёўлена ў практыцы сусветнага гідрабудавання ўпершыню.

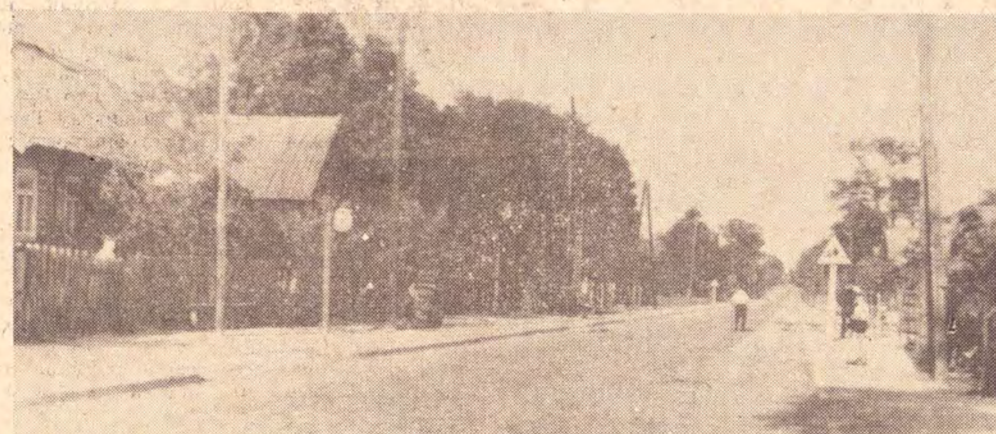
*

РАПАРТ БУДАЎНІКОЎ КРАСНАЯРСКАЙ ГЭС ЦЭНТРАЛЬНАМУ КАМІТЭТУ КПСС:

«Разгортваючы работы па будаўніцтву Краснаярскага гідравузла і новага горада Дзіўнагорска, мы ўжо ў сёлеташнім годзе павінны пачаць падрыхтоўчыя працы ў стварэнні новай, яшчэ большай Саянскай ГЭС. Мы прапануем назваць Саянскую ГЭС Шушэнскай гідраэлектрычнай станцыяй імя Уладзіміра Ільіча Леніна і ўвесці яе ў строй да стагоддзя з дня нараджэння нашага роднага Ільіча».

Выбраў і пераклаў
РЫГЛЯС

РОДНЫ КРАЯВІД

ТРАСЦЯНКА.

Фота: Уладзімір ЮЗВЮК

ныя. Іх неабходна было неадкладна пераслаць кіраўнікам савецкай разведкі. Але Аскер не меў сродкаў сувязі. Што рабіць? Шуберт параіў яму перайсці лінію фронта, а сам з таварышамі ўзяўся знішчыць агентурную школу... Пасля Аскер даведаўся, што Оскар Шуберт стрымаў слова. Але было вядома і іншае — амаль усе ўдзельнікі аперацыі загінулі...

І вось цяпер Шуберт, жывы і цэлы, стаіць перад Аскерам, шырока ўсміхаецца!..

— Так, — гаворыць ён, — там было горача, я ўжо думаў — не выбяруся... Але — жывы! Уцалеў, каб вас сустрэць на гэтым свеце!

Шталекер, нарэшце, прамовіў, узяў руку Аскера, моцна паціснуў.

— Прабачце мне, сябра, — сказаў ён, — цяпер веру, што вы — нямецкі камуніст!

— Ну, а я магу цяпер сказаць, што вы памыляецеся.

Шталекер разгублена паглядзеў на Шуберта.

— Вяртайцеся дамоў, Ота, — сказаў Шуберт. — Вам пара, ужо ноч.

Шталекер выйшаў.

Шуберт узяў Аскера пад руку, правёў у суседні пакой, пасадзіў на дыван.

— Расказвайце.

— Перш за ўсё некалькі пытанняў. У Остбургу дзейнічае арганізацыя антыфашыстаў?

— Так.

— І на чале яе — вы?

— Так вырашылі.

— І даўно вы тут?

— Хутка будзе год. Пасля ліквідацыі школы з нашых толькі трое ўцалелі. Мы перабраліся ў Польшчу, прасядзелі там каля месяца. Затым было вырашана накіраваць мяне сюды.

— Ясна. — Аскер памаўчаў. — Таварыш Шуберт, вам знаёма такое імя: Макс Вісбах?

— Зваршчык з завода «Ганс Бемер»?

— Ён. Мне трэба ўстанавіць, што гэта за чалавек.

— Аб ім добра адклікаюцца.

— Я б хацеў бліжэй прыглядзецца да Вісбаха. Ды і наогул, ці можна будзе ўладзіць так, каб за ім паназіралі?

— Мяркую, так.

— Павінен сказаць, што Вісбах — цяпер галоўнае для мяне.

— Асабіста хочаце ім заняцца?

— Гэта было б найлепш. Відавочна, давядзецца пажыць у вашым горадзе.

Шуберт не разумеў, чаму раптам савецкі разведчык цікавіцца нейкім зваршчыкам. Але ён, сам вопытны канспіратар, пытанняў не задаваў. Не сказалі — значыць, так трэба.

— Пажыць у горадзе, — паўтарыў Шуберт. —

Тады давядзецца недзе працаваць. Патрэбна легальнасць.

— У мяне добрыя дакументы, — сказаў Аскер. Не страшна ніякая праверка.

— А пасведчанне шафёрскае ёсць? — раптам спыніў Шуберт. — Вы ж дасканала водзіце машыну.

— Шафёрскае пасведчанне ў парадку. Але раней хацелася б змяніць знешнасць.

Шуберт пытальна паглядзеў на субяседніка.

— Не думайце аба мне надта дрэнна, — сказаў Аскер. — Ніякіх накладных барод ці павязак на вока. Проста — згалю галаву, крыху адпушчу вусы. І — акуляры... Той, з кім я сутыкнуўся ля дома з прахаднымі дварамі, хоць мімаходам, але ўсё ж бачыў мяне.

— Нічога, усё будзе добра, — сказаў Шуберт. — Фатаграфіі ж вашай яны не маюць... А вось са мною больш складана. Кожны шпік можа прыкмеціць. Таму днём не выходжу, ноччу — толькі ў выпадку крайняй неабходнасці. Як, напрыклад, сёння... Але давайце аб вас пагаворым. Ці хацелі б вы на завод, дзе працуе Вісбах?

— Гэта было б нядрэнна. А ў вас ёсць магчымасці?

— На заводзе працуе наш чалавек.

— Шталекер?

— Ёсць яшчэ і іншы...

(Працяг за тыдзень)

500 РАЗОЎ ГАСІЎ ПАЖАР

Мікалаю Пятроўскаму, што жыве ў Галадах, Бельскага павета, год ужо каля 70. Але гэта яшчэ чалавек, як кажуць, з агеньчыкам. Стройная не па гадах фігура. Жывы, энергічны, з паходкай вайскоўца. Глядзіш на яго і маеш ураканне, што чалавек усё жыццё быў звязаны з войскам. Уражанне такое зусім, зрэшты, абгрунтаванае. Мікалай Пятроўскі звыш 50 год прабыў у супрацьпажарнай камандзе.

— А пачалося гэта яшчэ перад першай сусветнай вайной, — успамінае Пятроўскі. — У 1912 годзе. Быў я тады яшчэ падшпаркам. У хаце не пераліваласся. Пастухом быў у багацейшых. Абрыдла мне гэта. Думаю, пайду ў свет шчасця шукаць. Так апынуўся ў Гродна. Тады гэта быў губернскі горад. А там знаёмыя дапамаглі ўстроіцца на працу ў супрацьпажарнай прафесіянальнай камандзе.

Мікалай Пятроўскі падышоў да іконы, выцягнуў адтуль скрутак перавязаных шнурочкам папераў і, разгарнуўшы іх, сказаў: — Паглядзіце як тады выглядаў.

Пажаўцелыя здымкі. На адным з іх стройны юнак з ледзь прыкметным пушком вусікаў пад носам. У форме. Толькі вочы Пятроўскага цяперашняга.

— Пры Замкавай вуліцы змяшчалася наша каманда, — успамінае Пятроўскі, беражна загортваючы ў паперу здымак. — А якое ж тады ў нас было супрацьпажарнае абсталяванне? Карамыславая помпа, сякеры і басакі. Станеш пампаваць ваду карамыслам дык пасля трох хвілін вочы на лоб вылазяць. Цяжка. Але затое форма была прыгожая. Ох і заглядаліся на нас граднянкі! — пажартаваў Пятроўскі, пакасіўшыся на жонку.

Некалькі год пасля першай сусветнай вайны Пятроўскі арганізуе добраахвотную супрацьпажарную каманду ў Галадах, адну з першых на Бельшчыне. Вядома, не было тады добрага супрацьпажарнага абсталявання. Але добра арганізаваныя галадоўскія пажарнікі былі гатовы несці ратунак насельніцтву і маёмасці ўсёй ваколіцы.

Зараз супрацьпажарная каманда ў Галадах налічвае 33 асобы. Мікалай Пятроўскі арганізаваў яе ў 1947 годзе. Ён і далей з'яўляецца старшынёй гэтай каманды.

— Супрацьпажарная каманда ў Галадах, — гаворыць камендант пажарнікаў на Бельскі павет, грам. Дзярманскі, — адна з лепшых у павеце. Ахвярныя ў ёй людзі. А Пятроўскі заўсёды служыць прыкладам для другіх.

— Колькі ж разоў вы ўдзельнічалі пры гашэнні пажараў? — пытаем у Пятроўскага.

— А хто яго ведае, — адказвае. — Падліку не вёў. Але калі лічыць, што на працягу года ў сярэднім удзельнічаў у 10-ці пажарах, дык за 50 гадоў, што я быў пажарнікам, мабыць, налічылася б разоў 500.

Мікалай Пятроўскі за сваю доўгагадовую дзейнасць у супрацьпажарнай камандзе ўзнагароджаны «Сярэбраным Крыжам Заслугі», «Залатым Медалем за заслугі для пажарніцтва», «Адзнакай XV год службы» і «Адзнакай XXX год службы».

Хочацца пажадаць паважанаму юбіляру далейшых поспехаў у яго адказнай, але затое як жа ганаровай дзейнасці ў службе людзям.

В. БАРШЧЭЎСКІ

З выпадку 50 гадавіны пажарніцкай дзейнасці Мікалая Пятроўскага адведаў камендант Дзярманскі і ўручыў юбіляру ўзнагароду. Фота. Бельскі

ПРАДВЕСНЕ БЕЛАСТОКА

(Працяг са стар. 1)

Паасобныя рысункі паказваюць нам будынкі, якія знаходзяцца ўжо ў стадыі рэалізацыі ці неўзабаве будуць будавацца. Характэрнай рысай прац Генрыка Вілька з'яўляецца іх дакладнасць амаль такая, якая вымагаецца ў праектным бюро, а адначасова гэта не нейкая сухая дакументацыя — столькі ж тут святла, прыемных кантрастаў і глыбіні.

Таленту маладога графіка знаўцы прадвяшчаюць цікавую будучыню. Прадвесне Беластока — у яго прывабных задатках на будучыню, якую намагаецца ў сваёй мастацкай візіі ўбачыць Генрык Вільк.

М. Канапацкі

МАЁЎКА БЕЗ ЛІТРОЎКІ

У сувязі з Годам Беластоцкай Зямлі і Днямі асветы, кнігі і друку ад 4-га да 12-га мая на Беласточчыне адбудзецца некалькі асаблівых урачыстасцей. Адна з чатырох запланаваных (7-га мая) прысвечана Гарадку.

Што сабой прадстаўляе такая ўрачыстасць? Ужо, напэўна, цёплым майскім днём пасля поўдня ў Гарадку будзе кірмаш кнігі і латарэя, спатканне насельніцтва з маладзёжнымі дзеячамі і, нарэшце, забава. Напярэдадні вечарам выступіць у Гарадку Беластоцкі сімфанічны аркестр з удзелам «Бэльтоно» і Мацея Калесьніка.

Але гэта яшчэ не ўсё і не найважнейшае. Тое, што будзе 7-га, толькі фінал вялікай культурнай акцыі, якую павінны правесці мясцовыя дзеячы, асабліва моладзь. Асабліва дзяўчаты і хлопцы з ЗМВ, з гуртка вясковых гаспадынь, гуртка БГКТ. Бо ўрачыстасць пачнецца не 7-га, а значна раней. Справа ў тым, каб разбудзіць ініцыятыву людзей (пасля соннай зімы) да працы грамадскім чынам пры будове дома культуры ў Гарадку, да ўпарадкавання вуліц, пляцаў, агародчыкаў, пасадкі кветак. У выніку такой работы Гарадок павінен папрыгажэць, стаць больш культурным, каб прыняць гасцей як найлепш.

І без гарэлкі.

Гэта другая найважнейшая справа маёвай урачыстасці Гарадка. Трэба паказаць усім, што працаваць і гуляць можна д а с к а н а л а без літроўкі. Дзяўчаты — будучыя гаспадыні — могуць і павінны падрыхтаваць малочныя кактэйлі, квасы, якімі змогуць частаваць усіх прысутных на ўрачыстасці.

Думка арганізавання падобных урачыстасцей выйшла ад часопіса «Культура і ты». Адобрылі яе ваяводскія органы культуры і напэўна спадабаецца ўсім. Толькі што папрацаваць, пастарацца трэба самім — гэта зразумела.

З свайго боку абяцаем, што фотарэпартаж з гарадоцкай урачыстасці (калі яна ўдасца) ў «Ніве» зробім таксама.

(вл)

Працяг са стар. 1

— Якім спосабам мне дабіцца ў сельгасаддзеле згоды на забранне маёй гаспадаркі?

— Трэба ў сельгасаддзеле зложыць заяву, у якой выяўляеце жаданне перадачы гаспадаркі.

— Ці гэтага ўжо хопіць?

— Адкуль жа, не так хутка! Трэба вам даказаць, што гаспадарка, якую вы хочаце здаць, з'яўляецца вашай уласнасцю, што яна чыстая.

— Як гэта «чыстая?».

— Гэта значыць, што на ёй няма ніякіх прыватных даўгоў або іншых сплат.

— А калі падатак і дзяржпастаўкі за некалькі апошніх год не ўплачаны?

— Гэта залежыць на якую суму вы задоўжыліся перад дзяржавай. **Калі ваш доўг не перавышае 50% вартасці вашай гаспадаркі, дык гэта не з'яўляецца перашкодай. Дзяржава можа прыняць вашую гаспадарку, а гэты доўг вам даруецца.**

— Вы сказалі: «можа прыняць». Чаму толькі «можа», а не прыйме?

— Бо бачыце, сельгасаддзелы абавязаны прыймаць гаспадаркі **для загаспадаравання,** а не на тое, каб яны **ляжалі аблогам. Тады абавязкова трэба мець упэўненасць, што знойдзецца нехта, хто захоча загаспадараваць вашу зямлю.**

— Хто гэта можа быць?

ЯК ДЗЯРЖАВЕ

— Нейкі малазямельны селянін, сельгасгурток, ПГР або спулдзельня прадукцыйная.

— А на якіх умовах можна прыняць зямлю ў загаспадараванне?

— На такіх, як дзяржаўны фонд зямлі.

— Нават тады, калі гаспадарка здаецца толькі для загаспадаравання, а не на ўласнасць?

— Так.

— Ці перайманне гаспадаркі для загаспадаравання абумоўленна ўсімі тымі засцярогамі, аб якіх вы ўспомнілі?

— Так, толькі карыстаючыся гэтай другой магчымасцю, селянін можа пасля 10-ці год арэндавання дзяржавай яго гаспадаркі патрэбваць зямлю назад.

— Як гэта разумець? Ці ж бы селянін проста можа падзякаваць сельгасаддзелу за стараннае загаспадараванне яго зямлі і далей сам яе апрацоўваць?

— Так, толькі **павінен спярша звярнуць дзяржаве ўсе капіталаўкладанні, якія на працягу 10-ці год былі неабходныя, каб паставіць яго гаспадарку «на ногі», ды яшчэ заплаціць падаткі, сельгаспастаўкі і складчыны для воднай суполкі, якія былі на гаспадарцы да часу яе перадачы дзяржаве ў загаспадараванне.**

— Значыць, у тым выпадку дзяржава нічога не даруе.

— Бачыце, трэба добра зразумець асноўны сэнс гэтай пастановы. **Сейм, пастанаўляючы яе, даў дзяржаўным установам магчымасць дапамагчы ўсім тым сялянам, якія з-за старасці ці калецтва не могуць самастойна вясці сваёй гаспадар-**

працяг са стар. 1

Якая кара з'яўляецца ўласцівай?

Як можна караць і як караць нельга? На гэтыя пытанні без прыкладу цяжка было б адказаць. А калі так, возьмем прыклад з жыцця.

У адной сям'і, матэрыяльныя абставіны якой кшталтаваліся на ўзроўні больш сярэдняга, бацька на працы, маці таксама. Двое дзяцей. Старэйшая дачка ў дзесятым класе. Сын «Х» у трэцім пачатковай школы. Маці «Х» працуе на высокай пасадзе дзяржаўнай установы.

Дзесяцігадовы «Х» прыносіць дадому складаны ножык. У школе шум і крык. Хлопец, у якога нож прапаў, шукае, падаюць розныя падазрэнні. Адзін з хлопцаў гаворыць, што нож бачыў у «Х». Настаўнік просіць бацькоў у школу. Маці абураецца. Абураецца не на сына, а на настаўнікаў, школу і сяброў «Х». Аўтарытэтна сцвярджае: «Мой сын не можа красці. Што за дзіўныя абставіны пануюць у вашай школе? Падазраваеце невінаватага, ён гэты ножык напэўна атрымаў ад сябра, яго, пэўна, падгаварылі. Не для таго аддавала я дзіця ў школу, каб яго тут дэмаралізавалі, а пасля абвінавачвалі!»

Маці паказвае свой недахоп культуры і разважнасці, кідае словы без сувязі — і адны пярэчаць другім — усё з адной мэтай: пераканаць школу ў тым, што яе сын невінаваты, што віну паносіць школа і неадпаведныя сябры па класу.

Гэта было б яшчэ паўбяды. Калі вяртаецца дамоў, расчуляецца над сынам, угаварвае яго, што гэта не ён вінаваты, што яго нагаварылі, каб ён узяў. Гэтым самым адрывае ўвагу хлопца ад учынка, вучыць сына шукаць віны па-за сабой. Сын кідаецца маці на шыю, супакойваецца. Родзяцца ў яго галаве прэтэнзіі да школы і да сябра, аб якім маці яму гаварыла, а сябра той ні ў чым не вінаваты.

Калі аб справе даведаўся бацька, рэакцыя яго была працілеглай. Расправіўся коратка: зняў пасак і збіў сына. Сказаў: «Што мне да тваіх сяброў, мне залежыць, каб ты не вырас злодзеем!» І на гэтым справу скончыў. Ножык астаўся ў хлопца. «Х» схаваў яго глыбока ў шуфляду, а бацьку сказаў, што аддаў сябру.

Зусім іншае становішча заняла старэйшая сястра «Х». Вечарам сказала бацькам, што «Х» не аддаў нажа і што бацькі павінны яму прыказаць, каб нож аддаў сябру. Калі «Х» сцвярджае, што нажа ў яго няма, сястра гаворыць, што хай прадасць свой новы скураны партфель, а ножык — такі самы, не горшы — адкупіць сябру. Бацьку сказала: «Справа ж не ў тым, што «Х» атрымаў і яму балела. «Х» павінен зразумець, што нельга крыўдзіць сяброў. Хай навучыцца направіць свае дрэнныя ўчынкі. Ён павінен звярнуць сябру нож і сказаць настаўніцы аб тым, што гэта ён сам забраў і ніхто яго да гэтага не намаўляў. Кінуць падазрэнні на невінаватага — цяжэйшае злачынства, чым кража нажа».

З гэтага прыкладу відаць, што сястра «Х», хаця і наймалодшая, выбрала найбольш цяжкую дарогу, але найбольш правільную ў выхаваўчай працы. Аб учынку маці не варта гаварыць, ён быў неразумным і шкодным для ўласнага дзіцяці. Рэакцыя бацькі, хоць мела правільны напрамак — пакаранне за крадзеж, але не была прадуманай. Бацька пайшоў па найменшай лініі супраціўлення. Не думаў, як уздзейнічаць на сына, каб больш не рабіў дрэнна — набіў яго і здалося яму, што споўніў свой бацькоўскі доўг.

Возьмем другі прыклад. Хлопчык разарваў нагавіцы на плоце. Што рабіць? Біць яго за гэта? Не. Пазбавіць прагулкі? Таксама дрэнна. Няхай жа сам зацыруе. Нічога, што выйдзе ў яго горш, непрыгожа. Такая аднак кара мае лагічную сувязь з дрэнным учынкам, мае ў сабе трохі непрыемнасці — страта свабоднага часу. Але такая кара вучыць, што сапсаваць рэч значна лягчэй, чым адрамантаваць яе, што трэба шанаваць вопратку і ўсё тое, што здабыта людской працай.

Адсюль вынікае, што натуральная кара з'яўляецца найбольш адпаведным відам кары. З выхавання

ВЫРОШЧВАЦЬ

трэба выкінуць такія кары, як біццё, вугал, калені, прывязванне дзяцей да ножкі ложка і г.д. Такія кары не маюць лагічнай сувязі з учынкам, маюць толькі характар рэпрэсіі, а калі будуць стасавацца часцей, будуць выклікаць у дзіцяці скрытую нянавісць і страх перад бацькамі. У будучыні дзеці могуць адплаціцца бракам прыхільнасці і сэрца да бацькоў, калі тыя будуць ад іх залежны.

Пры дапамозе страху можна кіраваць рабамі, але страхам выхоўваць дзяцей — не варта. Калі дзіця будзе баяцца кары, сапраўды, яно будзе стрымлівацца ад дрэнных учынкаў, але не таму, што яны дрэнныя, што яны шкодзяць іншым, толькі таму, каб за тое ці іншае злачынства не спаткала яго кара. Тады, калі яно будзе дарослым і перастане баяцца бацькоў, будзе спакойна рабіць дрэнныя ўчын-

З'езд беластоцкай арганізацыі ТППР

4 красавіка г.г. у Беластоку адбыўся IX З'езд Ваяводскай арганізацыі ТППР. У сувязі з тым, што ў працы нашых таварыстваў ёсць многа сходнасці, варта крыху затрымацца над пытаннямі, якія былі закрануты ў справаздаўчым дакладзе і дыскусіі.

Зараз ТППР налічвае на Беласточчыне 573 гурткі і 23 500 членаў. Усё больш індывідуальнае членства ўступае месца зборнаму. Ужо цяпер 193 установы з'яўляюцца членамі таварыства. Найлепш разбудавана сетка гурткоў у школах, а сярод дарослага насельніцтва — сярод рабочых тэкстыльнай прамысловасці. У паветах добрай працай выказаліся праўленні аддзелаў у Галдапі, Гайнаўцы і Бельску, а слабой — у Граеве, Лапах, Моньках і Беластоку.

Сярод многіх форм працы адзначаліся вялікія дасягненні ў галіне прапагандавай дзейнасці. У 1932 годзе павятовыя і ваяводскія лектарскія групы далі каля 900 лекцый, дэманстравана 180 фільмаў. Асабліва дапамагае ў гэтым універсальная кінаперасоўка. Клуб праводзіць кожны год па 6—8 конкурсаў. Некаторыя конкурсы, як, напрыклад, рэцытатарскі, ахаплялі па звыш 600 удзельнікаў. Пры клубе дзейнічае 7 гурткоў зацікаўлення. ТППР вядзе свой інфармацыйна - кансультацыйны пункт, які мае бібліятэку, фотакамплекты аб дасягненнях паасобных галін жыцця СССР, слоўна - музычныя мантажы і г.д.

Ваяводскае праўленне ўтрымоўвае кантакты з пасольствам СССР у Варшаве, рэдакцыяй часопіса «Край Рад», запрашае на Беласточчыну савецкіх дзеячоў навукі і культуры і супольна са сваім ГП арганізуе экскурсіі «Цягнікам Дружбы і Міру». Многа дыскутантаў успамінала аб тым, што гэтыя непасрэдныя кантакты двух суседніх народаў трэба значна пашырыць. У прыгранічных зонах без вялікіх матэрыяльных затрат змагла б кантактавацца школьная моладзь, выступаць лепшыя калектывы, супольна праводзіць летні адпачынак.

Пры Ваяводскім Праўленні працуе 5 праблемных камісій. Найлепшай працай выказалася маладзёжна - педагагічная камісія.

Дыскутанты (было іх 17) падкрэслілі як асноўны недахоп працы арганізацыі слабую актыўнасць гурткоў ТППР. Школьныя колы Таварыства маюць вялікія дасягненні, працуюць пад кіраўніцтвам настаўнікаў. Тут робяцца вечарыны, фотагазеткі, вывуча-

(Працяг на стар. 7)

СЕЛЬСКАЯ ГАСПАДАРКА БЕЗ ТАЯМНІЦ

ГАРАЧЫ ЧАС

Ужо вясна. Сапраўдная вясна, аблітая сонцам, з маладой зеленню, абуджаючая ўсё да жыцця. Настаў гарачы час для сялян.

Час сеяць. На першы план — яравыя: авёс, пшаніца, ячмень. Яны маюць розныя патрабаванні. Структура іх засеваў таксама не згодная з патрэбамі нашай гаспадаркі. Авёс займае ў нашым ваяводстве каля 130.000 га, а пшаніца — каля 40 000 га, г. зн. аўса значна больш чым трэба, а пшаніцы ўсё яшчэ замала. Плошча пад пшаніцай павінна быць на Беласточчыне каля 100.000 га. Такія патрэбы і рэальныя магчымасці Беласточчыны.

Пшаніца патрабуе лепшых глеб, не вельмі сухіх і добра ўгноеных. Сеем яе пераважна на прапашных, толькі радкамі на адлегласці 10—11 см на глыбіню 3—4 см.

Вельмі важная справа — тэрмін і густасць севу. Шматлікія доследы паказваюць, што чым ранейшы сеў, тым лепшы ўраджай. Сеем яе аднachасова з аўсом у добра апрацаваную глебу.

Колькасць сеўнага матэрыялу таксама мае вялікі ўплыў на ўраджай. Справа ў тым, што яравая пшаніца слаба кусціцца. Таму сяляне Беласточчыны высяваюць пераважна 180—200, а нават 220 кг насення на гектар.

Значна меншыя запатрабаванні ставіць авёс. Ён добра расце на розных глебах — ад пясчаных да гліністых, неўрбдны на ўгнаенні.

Аднак сеяць яго там, дзе добра расце пшаніца, напэўна не варта, не аплачваецца. Сярэднія ўраджаі аўса пераважна на 2—3 ц. ніжэйшыя, чым пшаніцы. Таму лепей вылічыць плошчы пад пшаніцай, як яравой, так і азімай.

Пад збожжа не даем гною. Але штучных угнаенняў трэба даваць больш (асабліва азотных і фосфарных). Пад пшаніцу даем 150 кг азотных угнаенняў — 100 кг перад севам і 50 кг у перыяд вегетацыі, 150—250 кг фосфарнага ўгнаення, а ў выпадку малой колькасці калія ў глебе таксама і калійныя.

Пад авёс даем 60—150 кг азатняку, можа быць азотная селітра (салетшак), 100—150 кг суперфасфату і, калі трэба, 50—60 кг калійнай солі (40%).

Гэта галоўныя дзейнікі ў павышэнні ўраджаю. Не трэба забываць і аб кваліфікаваным насенні (выменянае ў рэпрадукцыйных гаспадарках), аб барацьбе з хваробамі і шкоднікамі, аб тым, што высеў радкамі больш эканомны і практычны, што трэба карыстацца картамі кіслотнасці і ўгноенасці глеб і г.д.

Праблемы адмоўнага балансу збожжа былі тэмай пасяджэння XII Пленума ЦК ПАРП. Трэба ведаць, што нават нашае тыпова сельскагаспадарчае ваяводства мае штогод дэфіцыт зерня, які дасягае 150 000 тон. Гэты дэфіцыт павінен быць ліквідаваны. І галоўны шлях да гэтага — інтэнсіфікацыя прадукцыі.

Інж. М. Сухажэбрскі

ЗДАЦЬ ГАСПАДАРКУ

кі. Пастанова аднак не ставрае ўмоў для беспадстаўнага пакідання сваёй зямлі тымі сялянамі, якім па тых ці іншых прычынах не хочацца працаваць на ёй.

— А як з пенсіямі?

— Паводле чэрвеньскай пастановы, за гаспадарку да 2-х гектараў агульнай плошчы пенсія зусім не прыслугоўвае, ад 2-х да 5-ці гектараў — 300 зл., ад 5-ці да 10-ці гектараў — 500 зл. і звыш 10-ці гектараў — 600 зл. Такая пенсія прыслугоўвае сялянам ва ўзросце звыш 60-ці год, якія здаюць свае гаспадаркі здалі на ўласнасць дзяржаве або ў загаспадараванне. Да гэтага даходзіць яшчэ дадатак за здадзеныя будынкі. Сялян - інвалідаў, калі іх інвалідства здарылася ў час працы на гаспадарцы, мяжа ўзросту не датычыць і яны, здаўшы сваю гаспадарку, атрымоўваюць пенсію на гэтых жа ўмовах.

— А іх члены сям'і, дзеці?

— Дзецям, жонцы, бацькам і дзядулям таксама прыслугоўвае сямейная пенсія пасля смерці ўласніка здадзенай гаспадаркі. Яна складае 60% асноўнай пенсіі, якую атрымоўваў уласнік гаспадаркі.

— Ці апрача пенсіі прыслугоўваюць нейкія іншыя паслугі?

— Ім прыслугоўваюць усе правы звычайных пенсіянераў.

— Гэта значыць?

— Бясплатнае лячэнне, бясплатныя лекі або месца ў доме пенсіянераў для старэйшых сялян, калі яны выяўляюць такое жаданне. Інвалідам абяспечваецца бясплатная навука нейкай прафесіі.

— Ці гэта таксама датычыць і тых, хто здае зямлю толькі ў загаспадараванне?

— Так, але толькі да часу звароту гаспадаркі.

— Гэта значыць, на працягу 10-ці год. А калі селянін пасля гэтага часу не захоча прыняць гаспадарку назад?

— Тады пераходзіць яна на ўласнасць дзяржавы і былому яе ўласніку прысвойваюцца ўсе правы, як для тых, хто адразу здаў гаспадарку на ўласнасць дзяржаве.

— А ці не можна здаць дзяржаве нейкую частку сваёй гаспадаркі, каб атрымаць пенсію?

— Не, не можна. Селянін можа пакінуць сабе толькі будынкі, калі яны неабходныя для жыцця, і прысядзібны ўчастак велічынёю ў 20 сотых гектара.

— Наканец, скажыце нам, колькі сялян у Беластоцкім ваяводстве выкарыстала дагэтуль дабрадзействы чэрвеньскай пастановы Сейма?

— Як дагэтуль яшчэ, здаецца, ніхто. Але вельмі многа сялян дамагаецца прызнаць іх гаспадаркі гаспадаркамі эканамічна слабымі.

— Прабачце, — гэта ўжо другая тэма. Адкладзем яе да наступнай нашай сустрэчы.

Гутарыў В. РУДЧЫК

ШКОЛА — ПРЫГАЖУНЯ

Вось гэтая школа з'яўляецца адной з найбольш прыгожых школ у Беластоцкім ваяводстве. Яна красуецца на ўзгорку ля вёскі Сакалда ў Сакольскім павеце. Кошт яе пабудовы склаў 400 тысяч злотых. Пры пабудове гэтай школы шмат папрацавалі жыхары Сакалды. Вартасць выкананых імі прац аблічваецца на суму амаль 200 тысяч злотых. Школа гэта забяспечана шматлікімі навуковымі дапаможнікамі.

Фота В. Рудчык

Бібліятэчны пункт пры гуртку БГКТ

Пры гуртку БГКТ у Саках, Бельскі павет, існуе бібліятэчны пункт, які вядзе малады хлапец, член БГКТ, Мікалай Шаховіч. Пункт мае каля пяцідзесяці чытачоў. Да найбольш актыўных чытачоў належаць Харытон Сідарук, Вася Паўлючук і са школьнікаў Міша Шаховіч, Толік Койлюк і другія. Яны ў месяц прачытваюць каля дваццаці кніжак.

У бібліятэцы знаходзяцца кніжкі на беларускай, польскай і рускай мовах. Найбольшай папулярнасцю карыстаецца класічная і сельскагаспадарчая літаратура.

Янка Б.

ПРЫГОЖЫ САД

кі. Пакуль дарасце, пэўна будзе старацца ўнікаць, але не дрэнных учынкаў, а таго, каб яго не злавілі на гэтым. У такім дзіцяці будзе выхоўвацца аблуда, двуліцавасць, фальш, камбінатарства, абманванне бацькоў і іншых.

У нашым выхаванні не павінны прымяняцца такія кары, якія падрываюць амбіцыю дзіцяці, якія асмешваюць дзіця ці ставяць яго ў безвыхадным становішчы. Дзіця, якое часта паніжаюць, губляе веру ў сябе, страціць можа і амбіцыю. А што варты чалавек без амбіцыі? Не будзе над сабой працаваць, станецца яму абыякавым тое, што думаюць і гавораць аб ім, яму будзе ўсё роўна, ці ён прыносіць карысць ці шкоду.

Віды фізічных (цялесных) кар з'яўляюцца ўжо перажыткам феадальнага стылю сям'і.

Выхоўваць трэба па-новаму, паводле лозунга «Як мага больш чалавечай годнасці да вучня і як мага большыя маральныя вымаганні ў адносінах да вучня».

Макарэнка прапануе, каб у сямейным выхаванні стасаваць прыкладна такія кары: пераклaсці тэрмін запланаванай прыемнай прагулкі, экскурсіі, кіно, тэатра, забараніць сустрэчы з сябрам, затрымаць выплату кішанковых грошай і таму падобных кар. Дарослым здаецца, што гэта не кара, але менавіта такая кара моцна дзейнічае на дзіця.

У школе дзеці моцна перажываюць, калі ім забараняецца (вядома, калі гэтага заслужылі) прымаць удзел у гульнях, прабываць у калектыве класа, спаўняць грамадскія функцыі, перавод у іншы паралельны клас ці нават школу. Гэткія кары прадугледжвае і школьны рэгулямін.

Стасаванне такой ці іншай кары залежыць ад роду ўчынку. Эфектыўнасць кары залежыць у першую чаргу ад педагагічнага такту выхаваўцы і індывідуальных уласцівасцей выхаванка — вучня.

У выхаваўчай працы нельга не карыстацца ўплывам групы, яе грамадскай апініі, членам якой з'яўляецца дзіця. Класная рада, гарцэрская дружына, павінны дапамагчы, стаць саюзнікам у выхаваўчай працы. Тут трэба навучыць крытыкі і самакрытыкі, весці барацьбу з няробствам некаторых дзяцей, лёнасцю, неўласцівымі паводзінамі. Яркія нарушэнні выхаваўчай працы, некультурныя паводзіны, адсталасць у вучобе хай знойдуць водгук у сценгазетах класа і школы, на агульнашкольных лінейках, бацькоўскіх сходах, зборах арганізацыйных звенняў.

Кару павінны так прымяніць, каб пакараны не адчуваў на сабе нейкай помсты ці выражэння на ім нашага кепскага настрою.

У якіх абставінах можна караць?

Тут трэба падысці з развагай. Перш за ўсё бярэм свядомасць учынку. Ці злачынства было замеранае, ці стыхійнае, без разважання? Калі дзіця так пастулае, ці віна толькі і выключна з яго боку?

Неадназразова сустрэнемся з такім фактам, што дзіця адстае ў навуцы, але мае прапушчаных 40—60 дзён на працягу года. Ці гэта выключна віна дзіцяці? Ці яно толькі заслугоўвае на пакаранне? У некаторых класах можам сустрэцца з вельмі розным навуковым узроўнем вучняў. Ці гэта будзе толькі віна дзяцей або настаўніка? Сапраўды, не. Напэўна неадпойчы будзе выступаць тут факт разумовага недаразвіцця або другая ўнутраная прычына. Дзеці часта прыходзяць з непадрыхтаванымі ўрокамі. Чаму? Існуюць яшчэ ў нас такія абставіны, што дзіця не мае месца, дзе б магло ўрокі падрыхтаваць. Неадназразова (вясна і восень у вёсцы) дзеці не маюць адпаведнага часу, каб падрыхтаваць сумленна дамашнюю працу. Выхаваўчую працу псуюць вельмі часта бацькі, калі вядуць практычна свае жыццё нязгодна са словамі і ідэямі, якія самі прапагуюць. Дзеці, як сціплыя наглядальнікі, бачаць тут фальш. А хто запэўніць нас у тым, што не пойдуць такою ж дарогай?

Кожны ўчынак дзіцяці мы павінны вельмі падрабязна разбіраць, унікаць, чаму яно так паступіла, бачыць канву, на якой той учынак узнік.

Ці можна абмяжаваць пакаранне?

Безумоўна, так. Але толькі тады, калі будзем стараціца абмяжаваць канфлікты, якія вымушаюць стасаваць кару. Калі выхаваўчая праца была ведзена правільна, не зойдзе патрэба частага стасавання кары. Выхаваўчыя няправільнасці ствараюць кан-

(Працяг на стар. 7)

НА ШЫРОКІМ СВЕЦЕ

На вуліцы Багдада.

ЯК АДБЫЎСЯ ПЕРАВАРОТ У ІРАКУ

Цяпер вядомы ўжо многія факты аб пераварoце ў Іраку, які адбыўся ў днях 8—16 лютага г.г.

Падрыхтоўка да перавароту пачалася год таму назад. Група змоўшчыкаў налічвала тады каля 20 маладых генералаў ды афіцэраў, а таксама дзеячоў і сімпатыкаў нацыяналістычнай Арабскай Партыі Адраджэння (БААС). Неўзабаве ўзніклі [illegible] змоўшчыкаў у галоўных ваенных базах і ў сталічнай радыёстанцыі. Іх заданнем з'яўлялася м. ін. рабіць дакладныя спісы афіцэраў, грамадскіх і рабочых дзеячоў, якія западозраны ў камуністычнай дзейнасці, без розніцы на тое, ці знаходзіліся яны на свабодзе ці ў турмах. У першых днях месяца лютага г.г. контрразведка натрапіла на след змовы. Змоўшчыкі пастанавілі дзейнічаць, не чакаючы заканчэння поўнай падрыхтоўкі. Пераварот вырашана было правесці ў пятніцу, раніцою, 8-га лютага. Дата і гадзіна акцыі ўстаноўлена невыпадкова. Справа ў тым, што ў мусульманскіх краінах кожная пятніца з'яўляецца днём святочнага адпачынку. Прытым пачаўся ўжо так званы Рамадан, час суровых пастоў, калі ад світання да змроку нельга есці. Людзі пазней кладуцца спаць, а ў святочныя ранкі адсыпаюць недаспаныя ночы.

Першая група афіцэрскіх змоўшчыкаў, пераапранутых па-цывільнаму, са схаванымі пад плашчамі аўтаматамі, пастукалася ў дзверы кватэры камандзіра авіяцыі ген. Джалаль Алкаці, вернага супрацоўніка Касема. Выхаплены зосну Алкаці, у піжаме, не паспеў расчыніць дзвярэй, як павалілі яго на падлогу серыі куль... Другая група змоўшчыкаў, якую ўзначаліў палкоўнік Арэф, паехала аўтобусам да радыёстанцыі і пры дапамозе мясцовай ячэйкі хутка здабыла ўвесь будынак. Трэцяя група пад камандаю генерала Такера паехала да базы ў Аль Рашыд, што пад Багдадам. Удалося ім там угаварыць камандзіра 19-ай брыгады, якому сказалі, што яны прадпрымаюць спецыяльную акцыю, каб пакрыжаваць «планаваную камуністычную рэвалюцыю». Нічога не падазраваючы, камандзір 19-ай брыгады згадзіўся, каб яго танкі абкружылі рабочыя кварталы Багдада, дзе нібы рыхтавалася рэвалюцыя.

Тым часам у сталіцы паказаліся першыя атрады збунтаванай 8-ай брыгады, што стацыянавала ў базе Хабанія. Сканцэнтраваліся яны непадалёку будынка міністэрства абароны, у якім пражываў Касем. У 8 гадзін 30 мін. будынак міністэрства бамбілі рэактыўныя самалёты. На час бамбёжкі радыёстанцыя спыніла перадачу сваёй нармальнай праграмы і перадала першае паведамленне. Гаварылася ў ім, што ген. Касем, як здраднік, загінуў у руінах міністэрства, а ўладу над усёй краінай пераняў «рэвалюцыйны камітэт свабодных афіцэраў, сапраўдных арабскіх патрыётаў». Прытым перадаены быў заклік да ўсіх нацыяналістаў, каб падтрымалі пераварот.

* ✲ *

Так склалася, што ўсё гэта чуў па радыё сам ген. Касем, які тым разам начаваў у доме сваёй маці, у далёкім гарадскім квартале Карадак. Касем неадкладна звязаўся па тэлефоне з міністэрствам абароны. Там былі ўсе добрай думкі. Атака не прычыніла асаблівых шкод. Затым Касем пазваніў у тэлевізійную студыю і загадаў перадаць паведамленне аб ліквідацыі путча, а таксама ўрыўкі ўчарашняй хронікі аб урачыстасці, у час якой выступаў ён з прамовaю. Тэлевізія выканала загад.

Аднак спробы навязаць сувязь з вайсковымі штабамі закончыліся няўдачай. Тыя, з якімі ён размаўляў па тэлефоне, брыдка лаялі яго ад апошніх і пагражалі. Сталася ясным, што штабы знаходзяцца ўжо ў руках змоўшчыкаў. Касем задумаў з'ездзіць у міністэрства, дзе праз ваенную радыёстанцыю быў намераны ўстанавіць сувязь з вернымі яму атрадамі. Трасу даўжынёю 4 кіламетры праехаў без асаблівых перашкод, калі не лічыць таго, што ў цэнтры Багдада пару разоў стралялі па машыне.

Тэлевізія безупынна заклікала народ выступіць супроць змоўшчыкаў, а радыёстанцыя раз-пораз звярталася з заклікамі падтрымаць паўстанне. Гэты дзіўны паядынак паміж тэлевізіяй і радыёстанцыяй працягваўся амаль да вечара. Багдад застаўся глухім на заклікі як аднаго, так і другога боку. У 17 га дзін 30 мін. танкі рушылі ў атаку на міністэрства. Большасць яго абаронцаў здалася. Касем са жменькай верных яму людзей упарта абараняўся. Апоўначы баявыя групы парашутыстаў прабраліся ў раён абароны. Касем, літаральна, у апошні момант прабраўся падземным ходам у другое, незанятае крыло будынка, адкуль пазваніў у радыёстанцыю да Арэфа, прапануючы спыніць агонь і пачаць перагаворы. Сказаў прытым, што калі ён атрымае адпаведныя гарантыі, дык гатоў выехаць заграніцу, у Вену. Арэф згадзіўся на перагаворы, але ў будынку радыёстанцыі, дзе знаходзіўся ананімны «рэвалюцыйны камітэт».

Касем у таварыстве двух палкоўнікаў і яшчэ аднаго афіцэра, пад канвоем змоўшчыкаў, накіраваўся да радыёстанцыі. Там чакала іх смерць. Над ранам змоўшчыкі здабылі тэлевізійную студыю і ў суботу тры разы паказалі на экране труп Касема і яго афіцэраў.

Аднак цяперашняя сітуацыя ў Іраку далёка ад нармальнай. Дзейнічае арганізаваны рух супраціўлення. Новая дыктатура — гэта тыповы фашысцкі рэжым.

а-ся

Генерал Касем гасля звяржэння манархічнага рэжыму здабыў у народзе вялікую папулярнасць. Так (на здымку) пачаўся яго прыход да ўлады. Але народных спадзяванняў не апраўдаў. Калі змоўшчыкі арганізавалі пераварот, застаўся сам.

Гіганцкі вежавы гадзіннік

На гадзіннікавым заводзе ў Лейпцыгу пабудаван гіганцкі вежавы гадзіннік для партовага горада Ракстока. Вышыня гадзінніка 4 метры, вага 7 тон, даўжыня «маленькай» стрэлкі 1 метр, вялікай — 1,6 метра. Гадзіннік мае чатыры цыферблаты, якія глядзяць у розныя бакі. Яго механізм змешчан у стальным футляры велічынёй у добры жылы пакой.

* * *

Адкрыццё польскага астранома

У выніку 10-гадовых даследзанняў польскі астраном Казімеж Кардылеўскі адкрыў два вандроўныя воблакі міжпланетнай матэрыі, якія з'яўляюцца натуральнымі спадарожнікамі Зямлі і знаходзяцца ад яе на параўнаўча невялікай адлегласці — каля 400 тысяч кіламетраў. На думку вучонага, гэтыя воблакі складаюцца з міжзоркавага пылу. Магчыма ў іх склад уваходзяць і буйныя метэарыты. Перамяшчаюцца воблакі па небасхілу па той жа арбіце, што і Месяц, на пастаяннай адлегласці.

* * *

Плывучы выратавальны касцюм

У Англіі створан новы выратавальны касцюм. Калі чалавек у гэтым касцюме трапляе ў ваду, то не тоне, нават калі ён будзе ляжаць на спіне са звязанымі рукамі. Прынцып дзеяння касцюма заснаван на тым, што ў падкладку яго зашыты палосы, выраблены са спецыяльных валокнаў, якія ў вадзе імгненна ўшчыльняюцца і робяць касцюм воданепранікальным. У сухім стане гэтае валакно свабодна прапускае паветра.

* * *

„Шчодры" донар

Канадскі дрывасек Альберт Бержарон за 30 год даў 106 літраў крыві. Гэта адзін з самых «шчодрых» донараў у свеце. У арганізме чалавека знаходзіцца 5 літраў крыві, значыць Бержарон даў стольк[і] крыві, колькі патрэбна для 21 чалавека.

Умеласць і шчасце

Калі пераможца аўтамабільнай гонкі прыймае віншаванні і ўзнагароду за 1 месца — невядома, чым больш захапляецца — умеласцю ці незвычайным шчасцем. Бо няма гонкі, у якой бы, па дарозе да мэты, удзельнікі спаборніцтва не міналі спаленых і разбітых машын, часта з трупамі пад кузавам. Гэтым разам было інакш. У часе спаборніцтваў у Каліфорніі Эдзі Андэрсон даслоўна праехаў на самаходзе другога спартсмена (на здымку) і, на дзіва, нічога абодвум вадзіцелям не сталася.

ЗАЎТРАШНІЯ ПАЛЁТЫ

2 СТУДЗЕНЯ 1963 г. Гэта было за некалькі дзён да 31 снежня. Як і бывае часта, гутарку пачаў Герман. Ён прынёс пераклад артыкула з аднаго заграмічнага часопіса, голасна прачытаў некалькі фраз і сказаў:

— Прачытайце, што яны пішуць. Ёсць аб чым пагаварыць.

Так пачалася вялікая размова аб сучаснасці і будучыні нашай прафесіі.

Прадстаўнікі прафесіі касманаўтаў ёсць ужо на двух кантынентах нашай зямлі... Нас часта пытаюць: як мы адносімся да сваіх амерыканскіх калег?

А сапраўды, як? Адносіны самыя звычайныя. Мы вітаем іх палёты, якія пацвердзілі савецкае адкрыццё — чалавек у стане няважкасці можа жыць і працаваць.

Нельга, зразумела, прымяншаць асабістых заслуг амерыканскіх касманаўтаў. Вынослівасці і смеласці ў іх не адымеш. Яны зрабілі шмат, калі ўлічыць, што капсулы «Меркурый» далёкія ад дасканаласці. Гэта прызнаюць і самі амерыканскія касманаўты. Джон Глен пры сустрэчы з Германам Цітовым сказаў, што рускія зрабілі ў галіне палёту чалавека ў космас значна больш, чым ён і яго суайчыннікі, і што нашы «Усходы» больш выгадныя, надзейныя і дасканалыя.

Артыкул, які прынёс нам Герман, выклікаў ажыўленыя спрэчкі. І было аб чым. Вось адно са спрэчных пытанняў.

Аўтар артыкула выказаў сумненні ў мэтазгоднасці пасылкі чалавека на касмічным караблі. А я думаю, што чалавек у касмічным палёце незаменны. Чаму?

Поўнасцю кіруюць палётам карабля і ўсёй яго бартовай і навуковай апаратурай з Зямлі звычайна тады, калі ў прастор Сусвету запускаюць штучны спадарожнік — касмічную лабараторыю. Аднак прылады ніколі чалавека цалкам замяніць не могуць. Хто-хто, а лётчыкі гэта добра ведаюць. Аналогія ёсць і ў касманаўтыцы: без удзелу чалавека ў кіраванні караблём напэўна шмат цяжэй будзе зрабіць пасадку, напрыклад, на Месяцы або Венеры. Іншая справа, калі на борце экіпаж. Ён зможа ў часе палёту разлічыць папраўкі да зададзенай праграмы, неабходныя для дакладнай пасадкі карабля, у залежнасці ад абставін прыняць рашэнне, памагчы аўтаматам у іх працы. Адным словам, будучыня за чалавекам...

Тое, што зроблена ў 1961 і 1962 гадах, толькі першыя крокі на доўгім і цяжкім шляху да зорак. Перад намі яшчэ многае, і няма сумнення, што гэтае многае будзе ажыццёўлена нашымі хлопцамі...

Ад арбітальных палётаў мы пяройдзем да палётаў на іншыя планеты. Колькі загадак у нашага найбліжэйшага суседа! Мы не ў стане цяпер разглядзець на Месяцы дэталі, якія маюць у папярэчніку менш паўкіламетра. Гэта і прывяло да ўзнікнення супярэчлівых поглядаў аб прыродзе месячнага «пейзажу». Адны вучоныя лічаць, што наш прыродны спадарожнік пакрыты глыбокімі трэшчынамі з вертыкальнымі «сценамі» і вострымі канцамі, іншыя — што ён пакрыты рэчывам, якое нагадвае застыўшую пену, гавораць і аб вулканічным попеле, пыле і шмат іншым.

На днях перадалі па радыё, што вядомы савецкі вучоны прафесар Козыраў адкрыў існаванне на Месяцы вадароду, які вылучаецца з вулканічных трэшчын. Значыць, запоўнілася яшчэ адна графа ў месячнай анкеце.

А старажытныя легенды і міфы гавораць аб месячных кратэрах і іх жыхарах(!) цікавыя гісторыі... Гэта, зразумела, выдумкі, але сучасныя вучоныя выказваюць шэраг строга навуковых здагадак. Аднак поўную карціну нарысуюць касманаўты, як пазнаёмяцца з Месяцам.

Не, робат не заменіць жывога чалавека ў кабіне касмічнага карабля.

Дзённік лётчыка - касманаўта К. — «Авіяцыя і касманаўтыка»). **Працяг будзе.**

Трыбуна чытачоў

ПАБУДАВАЛІ ПАЧАКАЛЬНЮ

Аўтобусы ПКС даязджаюць у самыя адлеглыя мясцовасці нашага ваяводства. Сяляне гэтым вельмі задаволены.

Але многія прыпынкі ПКС стаяць сярод чыстага поля, пад голым небам. І вельмі часта ў час дажджу ці завірухі каля такіх прыпынкаў можна сустрэць сціснутую групку людзей. Памёрзшыя і прамокшыя да ніткі, яны з нецярплівасцю пазіраюць на шашу. Што рабіць, каб гэтага не было?

Адказ на гэта пытанне знайшлі жыхары вёскі Гушчавіна ў Гайнаўскім павеце. Прыпынак ПКС ад іх зусім блізка. Але дружныя і працавітыя сяляне прынеслі кожны па некалькі дошак і пабудавалі невялікую будку ля самага аўтобуснага прыпынка. Будка вельмі ўтульная і ўмела зроблена. Выглядае як сапраўдная пачакальня. У ёй заўсёды можна схавацца ў кепскае надвор'е.

Трэба адзначыць, што найбольш ахвярна да гэтай справы падыйшоў жыхар вёскі Раман Сачка, які мае крайзэгу. Ён найбольш даў дошак на пачакальню.

Варта зрабіць гэта і іншым вёскам, у якіх прыпынкі ПКС пад адкрытым небам.

М. Гаротны.

Перадавы жывёлагадоўца

Паўла Гарустовіча ведаюць не толькі ў Скупаве, але нават у далейшых вёсках гэтай мясцовасці. Славіцца ён тым, што мае вялікае замілаванне да гадоўлі пародзістых бугаёў і кныроў.

Зараз у Гарустовіча ёсць бугай, які ацэньваецца на амаль 9 тысяч злотых (гэта ў яго ўжо чацвёрты бугай такой пароды) і кныр — на каля 4 тысяч зл.

Павел Гарустовіч чалавек дробненькі і ціхі. Аж дзіў бярэ, калі глядзіш, як ён спакойна завіхаецца каля такога звера. А бугай патульны пры Гарустовічу, як кацянё. (вб)

Арганізавалі млечарню ў сваёй вёсцы

Насіць малако з Катлоўкі ў млечарню ў Ласінку даволі далёка, нявыгадна. Гэта займае шмат дарагога часу. Жыхары Катлоўкі вырашылі арганізаваць млечарню ў сваёй вёсцы. Млечарня будзе знаходзіцца ў старой хаце С. Данілюка, які паставіў сабе новую.

Сяляне пабялілі хату вапнай і, як усё будзе гатова, пачнецца скуп малака. Сюды будуць насіць малако не толькі жыхары з Катлоўкі, але таксама сяляне з Навін, якія знаходзяцца ў адлегласці 0,5 км ад Катлоўкі. Прымаць малако будзе вельмі сумленная і дбайная дзяўчына Люба Банькоўская.

Вася Аксенцюк

З'езд беластоцкай арганізацыі ТППР

(Працяг са стар. 5)

юцца песні і танцы народаў СССР, вядзецца карэспандэнцыя з савецкімі школьнікамі, праводзяцца дыскусіі над фільмамі і г.д. Гурткі ТППР, членамі якіх з'яўляецца дарослае насельніцтва, выказваюць невялікую ініцыятыву. У будучым асноўны націск будзе класціся на актывізацыю працы нізавых арганізацый. З'езд выбраў новае Ваяводскае Праўленне ТППР у складзе 51 асобы і Рэвізійную камісію. Старшынёй праўлення зноў выбраны Ян Рызнар, намеснікамі — Валенты Авер і Эдвард Залеўскі, а сакратаром — Пётр Санюковіч.

Новаму Ваяводскаму Праўленню ТППР пажадаем поспехаў у працы.

ую

У МУРАХ ГЕТА

(Працяг са стар. 2)

мелі свабоду ў руху, поўную сан'тарную дапамогу і добрае харчаванне. Кіравалі акцыяй добра падрыхтаваныя і вопытныя афіцэры. Супраць гэтай узброенай да зубоў арміі выступілі баявыя атрады гета, невял'к'я, нявопытныя ў вайсковым сэнсе, слаба ўзброеныя, змучаныя галадоўкай. У час выбуху паўстання Яўрэйская Баявая Арган'зацыя налічвала каля 700 арганізаваных байцоў і Яўрэйскі Саюз Вайсковых — каля 400. Аднак лік удзельнікаў паўстання быў значна большы. Тысячы яўрэяў стыхійна аб'ядноўваліся для абароны бункераў, у якіх хаваліся. Але ініцыятыва і кіраўніцтва належала да Яўрэйскай Баявой Арганізацыі.

Кіраўн'цтва разумела, што ў вулічных баях, твар у твар з ворагам, с'лы гета не доўга могуць вытрымаць з арганізаваным рэгулярным войскам. Таму было вырашана прымяняць партызанскую тактыку — засады і вылазкі.

Ноччу з 18 на 19 красавіка 1943 года ў геце былі вывешаны на самых відочных месцах бела-чырвоныя, чырвоныя і бела - блакітныя сцягі. На агарожы гета былі вывешаны лозунгі, заклікаючыя польскае насельніцтва да салідарнага выступлення.

Польск'я падпольныя арган'зацыі падтрымалі паўстанне. Аб гэтым выразна пісалі ў сваіх рапартах кіраўнікі ліквідацыі гета.

На досвітку 19 красавіка палкоўнік Замерн увёў гітлераўск'я сілы празНалеўкоўскую браму ў цэнтральнае гета. Аднак гэтыя с'лы былі не толькі затрыманы, а нават выкінуты з гета. Вось вытрымка з рапарта генерала СС Строона, галоўнага кіраўніка ліквідацыі гета:

«Пры першым уварванні ў гета яўрэям і польскім бандытам удалося, дзякуючы падрыхтаванаму нападу, са зброяй у руках адбіць нашы атакуючыя сілы разам з танкамі і браневікамі».

Першы дзень паўстання ўп'саўся залатымі літарамі ў хроніку руху супраціўлення. «Непаўнацэнныя» прынялі няроўны бой за гонар і вольнасць, змушаючы «паўнацэнных» да ўцечкі.

20 красавіка гітлераўцы паставілі паўстанцам ультыматум: скласці зброю і здацца. Яўрэйская Баявая Арганізацыя адкінула ультыматум.

У сувязі з некалькіразовым паражэннем у баях з паўстанцамі, гітлераўцы вырашылі «раўняць гета з зямлёй», г.зн. паліць будынкі і ўзрываць бункеры. Сілы паўстанцаў слаблі. Гвардыя Людова пачала выводзіць яўрэйскія баявыя групы з гета і накіроўваць іх у партызанскія атрады.

8 мая гітлераўцы акружылі руіны будынкаў і бункер па вул. Мілай 18 і пачалі штурм. У бункеры знаходзіўся штаб Яўрэйскай Баявой Арганізацыі на чале з Мордхаем Анелевічам. Паўстанцы моцна бараніліся. Немцы прымянілі газавыя бомбы, упускаючы газ ва ўсе ўваходы бункера. Людзі ў бункеры пачалі душыцца. Тады было прынята рашэнне — скіраваць дулы рэвальвераў ва ўласную скронь. 8 мая паўстанне ўвайшло ў канцавую фазу. Ад гэтага часу змаганне не было ўжо каардынавана з аднаго цэнтра. Асобныя сутычкі працягваліся сярод развалін спаленага гета аж да ліпеня. Апошнія групы паўстанцаў выйшлі з развалін 23 і 26 верасня 1943 года. Няроўная барацьба закончылася.

Для немцаў гэтая барацьба і ганебная перамога стала ганьбай навекі. Для яўрэяў і іншых людзей, якія змагаліся за свабоду, — гэта была барацьба, якая акрылася вечнай славай.

УЛ. СТАНКЕВІЧ

АШУКАЛІ?

Вёска Дашы адміністрацыйна належыць да грамадскай рады ў Кляшчэлях, Гайнаўскага павета. Але звыш 100 гектараў сенажацяў гаспадары гэтай вёскі маюць на тэрыторыі грамады Мілейчыцы, Сямяціцкага павета. У гэтым уся трагедыя.

Нейкі час таму назад на тэрыторыі ГРН Мілейчыцы праводзілася камасацыя зямлі. Быў тут вялізны кавалак няўгоддзяў. Ніхто з сялян Мілейчыцкай ГРН не хацеў атрымаць нават малейшага кавалачка гэтай зямлі. Зразумела, якая ж карысць гаспадару ад няўгоддзяў?

— Куды ж падзець няўгоддзі? — застанаўляліся ў Мілейчыцах. Справа нялёгкая. Сто гектараў — гэта не камень, не перакінеш на другую тэрыторыю.

— А чаму б не? — падхапіў нехта. — Прыдзяліць Дашам гэтыя няўгоддзі, ды няхай сабе разводзяць там сена. Нам што — баба з воза, каню лягчэй.

Так і зрабілі. Выкраілі Дашам сенажаці на няўгоддзях. А там не толькі што сена, але нават чартапалох не хоча расці.

— Ашукалі нас, — гавораць у Дашах, ды справядлівасці знайсці не могуць. А кароўкі мычаць працяжна.

Па-мойму, не ашукалі, а проста зрабілі злачынства. За такія штучкі, што ўводзяць разлад паміж сялянамі нельга гладзіць па галоўцы.

(вб)

P.S. У павятовым камітэце ПАРП у Гайнаўцы паінфармавалі мяне, што камітэт зацікавіўся справай. Веру, што дашаўскія сяляне дачакаюцца ў канцы справядлівага вырашэння яе.

(вб)

Вырошчваць прыгожы сад

(Працяг са стар. 5)

флікты, а калі яны ўзніклі, непазбежна патрабуюць кары.

УЗНАГАРОДЫ І КАРЫ ЯК ДАПАМОЖНЫЯ СРОДКІ Ў МАРАЛЬНЫМ ВЫХАВАННІ.

Мусім здаваць сабе справу з таго, што маральнае аблічча дзіцяці не з'яўляецца чымсьці нязменным, сталым. Маральная пастава чалавека ў меру яго ўзросту мяняецца пад уплывам дзейнічаючых сродкаў.

Узнагароды і кары дзейнічаюць у тым напрамку і так доўга, пакуль заснуецца маральная свядомасць і пачуццё маральнага абавязку. Узнагароды і кары не можам стасаваць у адсутнасці такіх метадаў, як пераконванне і паясненне, (як найкарацейшае, не доўгае і не нуднае) выхоўванне навыкаў і прызвычаенняў, сталы ўніклівы кантроль над дзіцячымі ўчынкамі, арганізаванне жыцця ў сям'і і групе сяброў.

Выхаваўчую работу весці так, каб дзіця маральна паступала не ад знешняга прымусу, а з унутранага пераканання і ўнутраных матываў.

Учынкамі як малога дзіцяці, так і дарослага чалавека мусіць кіраваць сумленне, а не страх перад карай ці надзея атрымання ўзнагароды.

Выхаваўчыя памылкі бацькоў, адсутнасць адпаведнай выхаваўчай працы вядуць да ўзнікнення дрэнных рысаў характару.

Антон Макарэнка ў «Кніжцы бацькам» заклікае да бацькоўскай адказнасці і піша:

«Нашыя дзеці расцвітаюць на жывым пні нашага жыцця, гэта не букет, гэта прыгожы сад яблынь... Цяжка не захапляцца такім садам, цяжка не цешыцца ім, але яшчэ цяжэй не працаваць у ім. Калі ласка, прыступіце да гэтай працы: капайце, палівайце, знімайце чарвякі, абрэзвайце сухое галлё».

А. ХАРКЕВІЧ

Дарагое **Сэрцайка**

Чытаючы «Ніву», бачу, што ты шмат чытачам раіш. Жыву ў вёсцы, маю 13 год. Вучуся ў школе сельскагаспадарчай падрыхтоўкі. Пры школе маем самадзейны гурток. Ужо некалькі разоў выступалі мы на сцэне. Гледачам вельмі спадабалася. Пасля выступлення адбылася танцавальная вечарынка для моладзі. На гэтай вечарынцы спадабаўся мне хлапец з нашай вёскі. Мы хадзілі разам два месяцы. Апошні раз, як была танцавальная вечарынка, я з ім паспрачалася, бо ён быў вельмі п'яны, і за яго мне было вельмі сорамна. Цяпер больш як тыдзень ён да мяне не прыходзіць.

Дарагое Сэрцайка, напішы чыя ў тым віна і як мне зноў з ім пагадзіцца.

Зося з вёскі К.
Гайнаўскага павета

Дарагая **Зося!**

Напэўна да гэтай пары вы ўжо пагадзіліся, і не трэба мне ўжо падаваць вам спосабу на згоду. Але скажу табе адно: іменна твой хлапец вінаваты ў гэтым і ён павінен прасіць у цябе прабачэння. Гэта ж сапраўды сорамна глядзець на п'янага хлапца, а ў дадатку на свайго нарачонага. Напэўна захаванне яго было нетактоўнае і вельмі непрыгожае, вядома, як кожнага п'янага. А яшчэ многа вясковых хлопцаў ідзе на забаву толькі п'янымі, думаючы, што тады ён герой, тады толькі ён у цэнтры зацікаўлення дзяўчат. І памыляецца, вельмі памыляецца. Дзяўчаты не любяць п'яных хлопцаў, а і хто ж любіць п'яніц? Таму думаю, што твой хлапец ужо прасіў у цябе прабачэння і больш гэтага не паўторыць.

СЭРЦАЙКА

КІНО

Праграма на 22—28.IV. 1963 г.

ГАЙНАЎСКІ ПАВЕТ

Белавежа
„Jons i Erdme" (NRF), 23—25. „Mężczyźni na wyspie" (polski), 26—28.

Кляшчэлі
„Majowe gwiazdy" (czeski), 23—25, „Ten, który wrócił" (radz.), 26—28.

Навасады
„Dom bez okien" (polski), 27—28.

Нараў
„Dziewięć dni jednego roku" (radz.), 24—28.

Нараўка
„Żebro Adama" (USA), 24—28.

Чаромуха
„Jak się młody Nosztv żenił" (węgierski), 23—25, „Siedmiu żłodziei" (włoski), 26—28.

БЕЛЬСКІ ПАВЕТ

Боцькі
„Sprawcy nieznani" (włoski), 24—28.

Бранск
„Ulica Andrzeja Krutikowa" (radz.), 23—25, „Spotkanie w Bałce" (polski), 26—28.

Гродзіск
„Sprawcy nieznani" (włoski), 24—28.

Орля
„Bitwa o Kozi Dwór" (polski), 24—28.

Райск
„Historia żółtej ciżemki" (polski), 24—28.

БЕЛАСТОЦКІ ПАВЕТ

Гарадок
„Mandacik proszę" (włoski), 23—25, „O dwóch takich co ukradli księżyc" (polski), 26—28.

Міхалова
„Człowiek, który stchórzył" (czeski), 23—25, „Czas rozłąki" (radz.), 26—28.

Супрасль
„Piąty wydział" (czeski), 23—25, „Dom na rozstajach" (radz.), 26—28.

Чорна Беластоцкая
„Czyste szaleństwo" (USA), 23—24, „80 dni dookoła świata" (USA), 25—26, „Ogniomistrz Kaleń" (polski), 27—28.

СЯМЯЦІЦКІ ПАВЕТ

Мельнік
„Marcin w obłokach" (polski), 23—25, „O dwóch takich co ukradli księżyc" (polski), 26—28.

Мілейчыцы
„Pan i Astrolog" (polski), 23—25, „Dziewczyna z dobrego domu" (polski), 26—28.

Нурэц
„Mandacik proszę" (włoski), 23—25, „Bariera ognia" (radz.), 26—28.

САКОЛЬСКІ ПАВЕТ

Крынкі
„Zdarzyło się to w Rzymie" (włoski), 23—25, „Jadą goście, jadą" (polski), 26—28.

Сухаволя
„Gdy drzewa były duże" (radz.), 23—25, „I ty zostaniesz Indianinem" (polski), 26—28.

Шудзялава
„Przeciwnicy" (węgierski), 24—28.

Ялаў
„Nikt nie zna prawdy" (radz.), 23—25, „Rodzina Milcarków" (polski), 26—28.

ДУБРОЎСКІ ПАВЕТ

Ліпск
„Bestia" (węgierski), 27—28.

Новы Двор
„Tragiczny zamach" (jugosł.), 27—28.

Ружаны Сток
„Towarzysze broni" (radz.), 23—24, „Trucicielka" (franc.), 25—26, „Załoga" (polski), 27—28.

Ніва

Adres redakcji: Białystok, ul. Wesołowskiego 1.

Telefony: red. naczelny 25-89, centrala 37-41 do 49.

Warunki prenumeraty: miesięcznie — 2,40 zł, kwartalnie — 7,20 zł, półrocznie — 14,40 zł, rocznie — 28,80 zł. Prenumeratę przyjmują wszystkie placówki pocztowe i listonosze. Wpłaty na prenumeratę indywidualną należy dokonywać na konto PUPiK „Ruch" Nr 102-7-181 NBP Białystok I Oddział Miejski. Na odwrocie blankietu należy podać okres prenumeraty i tytuł zamawianego pisma.

Zamówienia ze zleceniem wysyłki za granicę przyjmuje — Przedsiębiorstwo Kolportażu Wydawnictw Zagranicznych „Ruch" Warszawa, ul. Wilcza 46 Nr konta PKO 1-6-100024.

Zamówienia z krajów europejskich jak i zamorskich należy kierować pod adresem CHZ „Ars Polona" Warszawa, Krakowskie Przedmieście 7. Obowiązuje przedpłata na konto NBP Warszawa 2-6-51. Prenumerata roczna wraz z przesyłką zwykłą wynosi 4,70 $ w Europie, 5 $ — w USA.

Nakład 5458 Błtk A 3

ХУТЧЭЙ БУДЗЕ

Жонка і муж выбіраліся на вяселле. Жонка кажа:

— Трэба пад'есці.

Муж згадзіўся.

— Ты еш капусту, а я буду есці мяса, — сказала жонка. — Хутчэй будзе.

— Добра, — адказаў муж.

Хутка апаражніўшы гаршчок, пайшлі яны запрагаць каня.

Муж і кажа:

— Ты, жонка, сядай на воз, а я сяду на каня — хутчэй будзе.

Калі муж прыехаў на вяселле, яго пытаюць:

— А дзе жонка?

— Едзе возам, — адказаў муж.

Прыслаў **Славамір Садоўскі**

Статыстыка

Васіль, абедаючы, чытае газету. Раптам звяртаецца ён да жонкі:

— Глянь, пра цябе ў газеце пішуць!

— Пра мяне? Хіба хлусіць?!

— Пішуць ясна: маем замнога жанчын.

Прыслаў **Лявон Сідарук**

КУР'ЁЗЫ

НЕ ПАЗНАЎ

Аднойчы славуты французскі паэт і сатырык Пірон праходзіў калідорам Версальскага палаца і ўбачыў нейкую жанчыну, як выглядала праз акно. Здалося яму, што гэта адна са знаёмых дам. Ціха падышоў і ўшчыпнуў яе. Дама адвярнулася. Аказалася, што была гэта сама каралева Марыя Антаніна.

— Пане Пірон? Што вы вырабляеце! — выкрыкнула абураная каралева.

— Ваша Вялікасць, — азваўся паэт і нізка пакланіўся, — калі сэрца пані з'яўляецца настолькі цвёрдым, як цела, — я прапаў!

РЭКЛАМА ПЕРАГНУЛА

Калі б Шуберт ужываў таблеткі «х у», ён напэўна скончыў бы сваю «Незаконачаную сімфонію», — так пэўная амерыканская фірма рэкламуе свае вітамінавыя пастылькі. Праўды ў гэтым няма ні на грош, але якіх толькі небыліц не выдумваецца для рэкламы. (вп)

ВАГА

У краму ўвайшла жанчына і кажа:

— Я толькі што зважыла яблыкі, якія купіў у вас мой сын, і выявілася, што не хапае кілаграма! У вас, мабыць, дрэнная вага?

— У нас добрая вага, — адказала прадаўшчыца. — Зважце лепей свайго сына.

Прыслаў **Уладзімір Ручай**

ПАЧАКАЛЬНЯ Ў СТАРОЙ РАЗАДРАНЦЫ

Пачакальня, хлеў ці стайня —
Не адрозніш тут ніяк.
Толькі напіс над дзвярыма
Крычыць голасна, што так.

Холад, бруд і непарадак,
Непрыемна аж глядзець.
Лепш стаяць пад голым небам,
Чым на лаўках тут сядзець.

Печка так стаіць, для формы,
Бо халодная, як лёд.
Пасажыры праклінаюць:
— За што церпіць так народ?!

Справы простыя, як рэйкі,
Філасофіі нічуць.
Хочам мы, каб нараканняў
У Разадранцы больш не чуць.

Янка Беразавец

— Уяві сабе, мама, гэта зусім не была сляпая кішка.

— Ку-пі-і!

— Ку-пі-і!

ПЕСНІ ПА ЗАЯЎКАХ

По просьбе Яўгеніі Хлябіч з Гарадка (Беластоцкі павет), змяшчаем беларускую народную песню

Балада аб партызанцы Галіне

Над ракою ў спакою
Расцвітала каліна,
А ў сяле за ракою
Вырастала дзяўчына.

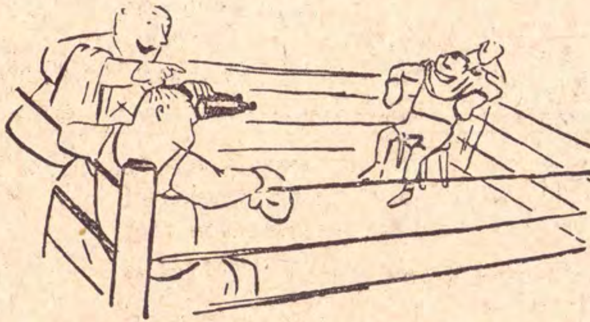
На каліну-маліну
Прылятала зязюля,
Да дзяўчыны Галіны
Прыглядаўся Януля.

За ракой, дзе Галіна,
Сенажаці касілі,
А ў сяле, дзе Януля,
У паход затрубілі.

Перастала каліна
У цвяточкі ўбірацца,
Перастала Галіна
З сваім мілым відацца.

Кукавала зязюля,
Што цвяточкаў не стала,
Бедавала матуля,
Што дзяўчына прапала.

Падняла восень хвалі
У рацэ пад калінай,
Пайшлі ў бой партызаны, —
Там была і Галіна.

Чаго ты баішся? Ён жа проста казяўка!

РАЗГУБЛЕНЫ ЛЕКАР

— Ты зноў ноччу кашляў, — зласліва сказала Осіпаву жонка. — Калі сёння не сходзіш да лекара, давядзеш мяне да бяссонніцы!

Осіпаў знаў, як рызыкоўна «даводзіць» жонку і паслухмяна згадзіўся.

Праз гадзіну Осіпаў пастукаў у дзверы прыёмнай, і, не дачакаўшыся запрашэння, адчыніў дзверы і зрабіў некалькі крокаў у напрамку чалавека ў белым халаце. Лекар чытаў, а магчыма што проста глядзеў у газету.

— Можна ўвайсці, — нясмела звярнуўся Осіпаў да лекара. Замест адказу лекар нешта буркнуў, а пасля задумліва сказаў.

— М-м-м, цікава. — Пасля перавярнуў старонку, з-пад акуляр глянуў незадаволена на Осіпава і зноў пачаў чытаць.

— Ну, гэта ўжо занадта. Нахальства, больш нічога прамармытаў лекар, у голас разважаючы аб прачытаным, і, паглядзеўшы на Осіпава, абыякава сказаў:

— Сядайце, таварыш. Ёсць лацінская пагаворка — сядзячы чалавек мудрэйшы.

— Але ў мяне справа не мудроная, кашаль, — сказаў Осіпаў.

— Зусім правільна, нельга прайсці міма. Гэта мудра, азваўся лекар, кусаючы пазногаць. — Значыць, кашаль? А раней вы кашлялі?

— Здаецца, што не, зрэшты, не памятаю добра, адказаў Осіпаў.

— А вы пастарайцеся прыпомніць. Так усё папарадку, як пішуць гісторыі хвароб, прыпомніце маладосць, дзяцінства, маленства і юнацтва... — лекар зноў пагрузіўся ў чытанне, а пасля прагаварыў: — Прыпомніце замужаства...

— Я ж мужчына, — збянтэжана паправіў Осіпаў.

— Ах, так, пардон, — коса паглядзеўшы на Осіпава згадзіўся лекар.

— Гэта я, ведаеце, па разгубленасці. А разгубленасць гэта не недахоп! Гэта прызнак сканцэнтравання так, так... А бацькі вашы кашлялі?

— Не памятаю, — адказаў Осіпаў.

— А ну пакажыце язык, — звярнуўся лекар да пацыента і апусціў газету. Осіпаў шырока адкрыў рот і старанна вымавіў «а-а-а...»

— А вось гук тут зусім непатрэбны. Не трэба самавольнічаць, — зрабіў заўвагу лекар і, паглядзеўшы на язык, у глыбокай задуме сказаў: — Што ж, язык як язык... Паказваецe даволі добра. Пакажыце зубы!

У гэты час лекар узяў другую газету. Кашаль заставіў Осіпава закрыць рот.

— Э, брат, у вас яшчэ і кашаль, — здзівіўся лекар. — Пакажыце язык! Ага, здаецца яго я ўжо бачыў.

— Зусім правільна, глядзелі, — адказаў Осіпаў.

— Ну і што я вам тады сказаў?

— Вы сказалі, што язык як язык.

— Вось бачыце, я, аказваецца, і раней гэта гаварыў....

— Што вы яшчэ можаце паказаць?

— Больш нічога, — здзіўлена адказаў Осіпаў.

— Няўжо ў вас больш нічога няма?

— Аналізы ёсць, — нясмела сказаў Осіпаў.

— Гэта добра. З гэтага трэба было вам і пачынаць, — мнагазначна сказаў лекар. Раптам зазваніў тэлефон. Лекар падняў трубку. Закончыўшы размову, ён дзелавіта запытаў Осіпава.

— Значыць, баіцеся казытання?... Непатрэбна смяецеся. Чалавека можна заказытаць да смерці. Сур'ёзна я вам гавару. Хочаце, — вы памрэце ад казытання.

— Не, не хачу. У мяне жонка, дзеці. І наогул, прычым тут казытанне, — нясмела запярэчыў Осіпаў.

— О, гэта ў свой час быў мой канёк, — з годнасцю сказаў лекар. — Я бараніў дысертацыю на тэму: »К пытанню аб прычыннай абумоўленасці казытання і яго індывідуальных асаблівасцях ва ўзросным аспекце па матэрыялах уласных даследванняў за дзесяць год». 10 год! Многіх прышлося казытаць. Былі атрыманы цікавыя даныя. Да гэтага часу ніхто з такім лікам назіранняў не спаткаўся. На жаль, мой рабочы час ужо заканчваецца. Калі давядзецца спаткацца, я вам многа цікавага раскажу з гэтай галіны.

— Ну, а як быць з кашлем? — запытаў Осіпаў.

— Ну, гэта банальная скарга. Нічога страшнага. Калі б вы прывялі мне чалавека, які, скажам, гадоў сто пражыў і ні разу не кашляў, о, гэта было б цікава. Аб гэтым можна было б нават напісаць. Дарэчы заўважу, падобных выпадкаў я не спаткаў у даступнай мне літаратуры.

Лекар устаў, зняў халат, узяўся ўкладаць газеты ў сумку. Осіпаву аставалася падзякаваць і развітацца, аднак ён яшчэ раз запытаўся.

— Аднак, вы скажыце, што рабіць з кашлем? Мне пападзе ад жонкі, калі я буду кашляць...

— Па гэтаму поваду дзесьці ў Чэхава ёсць добрая рада, — усміхнуўся лекар і сказаў: — Пастарайцеся не кашляць.

Ч. АПРЫШКА